

6. Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

6.1 Inleidend

Eerstens gaan daar in hierdie gedeelte aandag gegee word aan die negatiewe kritiek wat teen die kanoniese benadering gelever word. Die positiewe kritiek teenoor Childs sal in die laaste gedeelte van die hoofstuk bespreek word.

Die kanoniese benadering van Childs is uiters kontroversieel in die tydgleuf waarbinne dit funksioneer. Dit is verstaanbaar gesien in die lig daarvan dat Childs 'n paradigmaskuif, weg van die konvensionele hermeneutiese benadering van sy tyd, voorstel. Die alternatief wat Childs voorstel is 'n korreksie op die histories-kritiese metode. Om hierdie rede het die kanoniese benadering van Childs reaksie uit alle oorde gelok. Die eksponente van die historiese kritiek is om verstaanbare redes onder diegene wat die felste kritiek uitspreek.

Barr (1983) wei feitlik 'n hele boek *Holy scripture: canon, authority, criticism* aan die kanoniese benadering, waarin hy skerp kritiek uitspreek. In *Reading the Old Testament* (1984b) voer Barton byna deurgaans 'n gesprek met Childs. So is daar ook vele tydskrifartikels en resensies, wat die negatiewe aspekte van die kanoniese benadering debatteer. 'n Goeie voorbeeld is die *Journal for the Study of the Old Testament*, uitgawe 16 (1980), wat 'n hele uitgawe aan die kanoniese benadering wy.

Uit die kritici se reaksie op die kanoniese benadering, is daar 'n paar punte van kritiek wat gereeld opduik. In die volgende gedeelte word die negatiewe kritiek teen die kanoniese benadering bespreek. Omdat die begrip kanon deur Childs betreklik wyd geformuleer word, is dit moontlik dat sekere punte van kritiek onder meer as een

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

opskrif genoem sal word.

6.2 Negatiewe kritiek teen die kanoniese benadering

6.2.1 Kritiek teen Childs se gebruik van die begrip kanon

Die een aspek in die benadering van Childs wat die meeste reaksie uitgelok het is sy hantering van die begrip kanon.

Die benadering van Childs ten opsigte van die kanon is streng teologies van aard. Dit word egter deur verskeie teoloë betwyfel. Barr (1983:102) meen dat hy geen rede vind vir hierdie aanname van Childs nie. Die enigste aspek van die kanoniese benadering wat hy teologies vind, is dat die vertrekpunt van die benadering die Bybel is. Volgens hom is die kanoniese benadering alles behalwe teologies, dit kan eerder getipeer word as 'n literêr-historiese onderneming. Barton (1984b:96-97) sluit hom in dié verband by Barr aan. Hy meen dat die kanoniese benadering op teologiese vlak nie oortuig nie. Dit kan hoogstens 'n funksie hê as dit gebruik word as 'n tegniek vir 'n literêre lees van die teks. Barton voer die volgende redes hiervoor aan: Childs beveel aan dat elke Ou-Testamentiese boek gelees moet word uit die perspektief van sy plek in die kanon, omdat die kerk of sinagoge besluit het op die lesing. Aan die ander kant ontken Childs egter die legitimiteit van eksegetiese tradisies wat deur die kerk in daaropvolgende jare ontwikkel is. Net so maak Childs daarop aanspraak dat die kanoniese lees van die Bybel 'n teologiese een is, terwyl die kerk en die sinagoge dit vir eeue reeds so gelees het.

Ook Sandmel (1966:205) sou in dié verband die volgende opmerk: "I cannot share in those theories which attribute to the generations that formed the canon an insight which was truly divine...canon is an incident, and no more than that". Die vraag word

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B. S. Childs

ook deur Priest (1980:265) gevra of daar 'n ontologiese status aan die kanon verleen moet word terwyl dit in feite 'n historiese insident was. In dié verband word kritiek gelewer in navolging van Sundberg (1968)¹ en von Campenhaus (1963) vir wie die fokus van die kanon histories van aard is. Daar is kritiek teen Childs vir die wyse waarop hy 'n breë semantiese veld onder een opskrif, naamlik 'kanon' wil hanteer.

Barr (1980:13) meen dat Childs se definisie van die kanon te vaag en nie analities van aard is nie. Volgens Barr gebruik Childs die konsep 'kanon' vir drie verskillende sake: In die eerste plek word kanon deur Childs gebruik vir die lys van boeke wat die Heilige Skrif uitmaak. Tweedens word dit deur hom gebruik om die sogenaamde kanoniese vorm of finale vorm aan te dui. Derdens word dit volgens Barr deur Childs gebruik in die sin van 'n holistiese siening van die teks. Barr voer aan dat hier verskillende sake ter sprake is wat nie met mekaar versoenbaar is nie. Die kanoniese benadering van Childs voeg die botsende konsepte onder een sambreel saam (Barr 1983:78).

Oeming (1985:202) dui ook aan dat Childs met 'n oorlaaide kanonbegrip werk. Soms word dit deur hom gebruik as 'n proses, ander kere as 'n produk en laastens as 'n tydlose geldende nom. Knight (1980:138) toon aan dat Childs met 'n geweldig breë begrip van kanon werk. Verder meen Knight dat dit verkeerd van Childs is om die term kanonies te gebruik vir die proses wat deur die eeue aan die gang was. Dit skep verwarring tussen die periode waartydens die vorming nog aan die gang was en die periode van stabilisering. Dit is breed in terme van skopus, die aard van die literêre aktiwiteit en teologiese interpretasie. Die probleem is dat Childs in sy definisie van kanon semanties soveel wil akkommodeer dat die term sy betekenis verloor (Knight

---

¹ Volgens Sundberg (1968:203) het die kerk nie 'n kanon van geskrifte van die Judaïsme oorgeërf nie. Hy vra die volgende vraag: "What claim does a doctrine of canon arising in Judaism following A.D. 70 have upon the doctrine of canon in the church?"

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

1980:138).

Kittel (1980:4) toon aan dat Childs se definisie van kanon die verskille wat daar bestaan in die konsepte *writings*, *scripture* en *canon* ophef. Dit kan nie gedoen word nie omdat elkeen van hierdie konsepte 'n eie betekenis het. Mays (1980:162) het ook 'n probleem met die feit dat Childs soms *scripture* en kanon as sinonieme gebruik. Hy vra die vraag of die twee begrippe die analitiese inhoud wat Childs aan hulle gee kan dra. Sanders (1980:187) stel 'n konsep van kanon voor wat nie so rigied is as dié een van Childs nie, maar meer aanpasbaar.

Daar is 'n spanning teenwoordig in sekere van die konsepte wat deur Childs gebruik word. Kittel (1980:7-9) toon aan dat daar by Childs nie konsekwentheid is wat die gebruik van sy konsepte betref nie. So word daar na die finale vorm van die teks verwys as die literêr finale vorm en op ander plekke na die tekstueel finale vorm. Oorspronklike betekenis en kanoniese vorm het soms by Childs dieselfde betekenis. Ook Rodd (1987:99) het die probleem dat Childs nie altyd konsekwent is met die gebruik van sy terminologie nie. Vir hom is veral Childs se gebruik van kanoniese vorming vaag. Soms het dit die bedoeling van die finale vorm van die teks. Ander kere is dit die vorm van die teks tydens verskeie vlakke van sy ontwikkeling. Deist (1988b:199;201) het juis die probleem dat vir Childs die kanon 'n teks is. Die gevolge daarvan is dat sowel Judaïsme as die Christendom boek godsdiens word. Dit sou nie 'n goeie historiese weergawe wees van die antieke Christendom en Judaïsme nie. In vroeë Christelike gemeenskappe het die Bybel nie bestaan uit die Hebreeuse geskrifte plus die Nuwe Testament nie. Om hierdie rede stel Deist (1988b) voor dat as daar gekies word vir 'n kanoniese benadering tot die teologie, kanon gedefinieer moet word langs historiese lyne. 'n Teks kan nie 'n kanon in die sin van 'n normatiewe voorskrif wees nie. Wat wel kanonies kan word, is 'n tradisie van kennis wat deur 'n gemeenskap as normatief aanvaar word.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Tate (1981:175) lewer kritiek op die benadering van Childs in die sin dat Childs gebruik maak van 'n 'two-canon'. Volgens dié benadering het die vroeë kerk 'n geslote kanon van die Ou Testament gehad waarby die Nuwe Testament as aparte kanon gevoeg is. Tate meen egter dat die vroeë kerk geen kanon van die Judaïsme ontvang het nie, bloot omdat die Judaïsme nie 'n kanon gehad het nie. Judaïsme het wel op dié stadium 'n repertoire geskryfte gehad wat in 'n proses was om kanon te word. Dit skep vir Tate deurgaans 'n probleem, maar veral in die definiëring van die begrip kanoniese vorm. Die idee van 'n kanon wat die hele tradisie bevat, is vir die kerk voor die Reformasie 'n vreemde konsep. Dit was eers met die ortodokse interpretasie van *sol'a scriptura* dat die Skrif bestaan het uit 'n spesifieke teks. Luther het byvoorbeeld nie gewerk met 'n geslote kanon nie en hy het ook nie alle boeke in hulle finale vorm aanvaar nie (Deist 1992:42).

Dit is 'n ironie, aldus Barr (1980:12), dat Childs die aspekte wat by hom nie veel gewig dra nie, byvoorbeeld die geskiedenis van die historiese kritiek, goed hanteer, terwyl belangrike aspekte soos die kanon swak hanteer word.

6.2.2 Samevatting

Ten opsigte van Childs se hantering van die begrip kanon word heelwat kritiek uitgespreek. Kritiek word uitgespreek oor die teologiese aanwending van die begrip. Daarbenewens is die vae omlýning van die begrip deur Childs ook 'n probleem. Heelwat betekenismoontlikhede word deur Childs aan die begrip toegeken. Dit gee daartoe aanleiding dat Childs met 'n geweldig breë begrip werk. Childs gee nie genoeg aandag, in vergelyking met ander aspekte van sy benadering, aan die begrip kanon nie. Dit het verreikende implikasies vir sy benadering omdat die begrip kanon so sentraal staan in sy hele benadering.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

6.2.3 Kritiek op die klem wat Childs op die finale vorm van die teks plaas

'n Faset wat 'n baie belangrike rol in die kanoniese benadering van Childs speel, is die finale vorm van die teks.

Heelwat kritiek word teen Childs uitgespreek as gevolg van die klem wat hy op die finale vorm van die teks plaas. Barr (1983:67) bevraagteken die gesag van die finale vorm in die interpretasie van 'n boek. Daar is geen rede volgens hom waarom die laaste lees van die teks belangriker moet wees as die vroeëre teks nie. Oeming (1985:201) sluit hom in dié verband by Barr aan. Aan die finale teks kan nie al die gesag gegee word nie. Daarmee wil hy ook nie sê dat die oorspronklike teks die normatiewe een is nie. Dit sal van teks tot teks verskil. Ook Dunn (1982:20) toon aan dat die geskrifte op elke vlak van hulle voorgeskiedenis as gesaghebbend aanvaar is deur die gemeenskappe waarin hulle funksioneer het. Dit is juis om hierdie rede dat die Bybelskrywers hierdie tekste gebruik het. Hulle is in meer as een gemeenskap as gesaghebbend aanvaar. Kanoniese gesag is nie aan hulle toegeken by Jamne of deur hulle gebruik van die Nuwe Testament nie. Die gebruik van hierdie tradisies deur Bybelskrywers het ook nie aan hulle 'n gesag toegeken nie. Dit was juis omdat hulle reeds gesaghebbend funksioneer het dat Bybelskrywers hulle gebruik het.

Barr (1983:90) beskou dit as 'n ironie dat Childs soveel gesag plaas op die finale vorm omdat 'n kanoniese lees van die Bybel juis in die teenoorgestelde rigting lei: "It heavily stresses the role of the originator". Hy meen dat die finale vorm van die teks onafhanklik funksioneer van die definisie van kanon as 'n lys boeke. Om die kanon te sien as 'n lys van boeke aan die een kant en as die finale vorm van die teks aan die ander kant is onversoenbaar. Twee verskillende prosesse gaan die twee sienings vooraf. Die een is 'n teologiese proses, die ander literêr. Dit is twee prosesse wat in

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

kontras met mekaar staan (Barr 1983:80).

Høgenhaven (1988:72) argumenteer dat daar 'n te hoë premie aan die finale vorm van die teks gegee word. Dit lei daartoe dat die moontlikheid uitgesluit word dat die redakteurs die oorspronklike betekenis van die teks kon misverstaan. Volgens Høgenhaven lei dit tot onoordeelkundige eksegetiese en historiese benaderings. Die feit van die saak is dat oud-Israël self nie die finale vorm van die teks gebruik het nie.

Brett (1991:153) het die probleem dat die kanoniese benadering nie die bewyse verskaf om Childs se argument vir die finale vorm van die teks te steun nie. Die kanoniese benadering kan bitter min inligting gee oor die motiewe van die kanoniese redakteurs. Dit is egter juis Childs se teologiese verstaan van die kanoniese bewerkers wat sy fokus op die finale vorm van die teks legitimeer. Hierdie kritiek word later weer hanteer wanneer die rol van die gemeenskap in die kanoniese benadering ter sprake kom².

Die vraag word deur Birch (1980:122) gevra: "Just how does the final form of the text discharge its normative role?" Laurin (1977:272) meen dat dit baie duidelik is uit die kanonproses dat elke fase van die ontwikkeling van die kanon gesaghebbend is. Dit beteken egter nie dat elke fase, die finale een ingesluit, gesaghebbend vir ons moet wees nie. Geen fase, nie eens die Nuwe Testament, is die finale gesaghebbende fase nie. Elke geslag moet opnuut die Woord van God in hulle eie situasie hoor. Die vasstelling van die kanon is maar 'n fase in die proses van tradisiebou, wat geen belangriker rol speel ten opsigte van die pre-kanoniese en post-kanoniese fase nie.

---

² Kyk onder 6.2.13.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

McEvenue (1981:236-237) skaar hom by Laurin dat daar geen finale vorm in die proses van tradisiebou is nie. Ook Gese (1977:304) toon aan dat die kanoniseringsproses die finale resultaat in die vorming van 'n tradisie is. Daarmee impliseer hy dat daar geen kwalitatiewe verskille tussen tradisie en kanon is nie. Tussen die gesag van die tradisie in die pre-kanoniese staat en die finale kanoniese vorm van die teks is daar geen statusverskil nie. Ackroyd (1977:171-172) meen dat die vlakke van kanoniseitsvlakke nie beperk moet word nie. Die gesag van die Skrif is nie 'n saak van 'n direkte woord wat van God af kom nie, dit is ook nie die aanvaarding van die finale kanoniese vorm nie.

Knight (1980:131) is van mening dat die hele tradisiebouproses dieselfde gesag dra. Daar kan nie aan die finale vorm van die teks meer gesag toegeken word nie. Gladson (1982:78) sluit in dié verband by Knight aan as hy vra: "Does not Childs's canon principle further widen the chasm between us and the pre-canonical period?" Görg (1978:143) is net so onvleiend in sy kritiek dat Childs "einer euphorischen Beurteilung eines textlichen endstadiums" voorstel. Hayes (1985:272) vra dat daar nie net gearchumenteer moet word vir die inspirasie en gesag van die finale vorm nie, maar ook vir die proses waardeur die finale vorm tot stand gekom het. Die kanon hanteer nie tekste asof hulle eers gesag gekry het die oomblik toe 'n stolling van tradisies plaasgevind het nie. Die apostels het nie 'n versameling wat as kanon kon dien in die oog gehad nie. Die geskryfte het dus alreeds gesag gehad voordat hulle deel van die kanoniese korpus geword het. Die siening dat die Skrif gesag gekry het met die finale insluiting by die kanon, berus op 'n teorie van 'n laat verbinding van die Ou en die Nuwe Testament.

Zimmerli (1981:240) het die probleem met die klem op die finale vorm van die teks, dat dit lei tot 'n kanon binne 'n kanon. Hy toon dit aan in die manier waarop Childs in die boek Job die Elihuredede ondergeskik maak aan die Godsrede. Dit waarvan

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Childs vir Zimmerli en Wright beskuldig, word dus ook voor sy eie deur gelê. Die beskuldiging dat Childs met 'n kanon-binne-'n-kanon-konsep werk kom ook ter sprake in kritiek teen sy keuse vir die Masoretiese teks en kritiek teen sy harmonisering van die kanon³.

Met die klem wat Childs op die finale vorm van die teks plaas, het Knight (1980:136) *onder die invloed van von Rad*, die probleem dat die teologiese waarde van vroeë lae verlore raak. Vir Knight dra die hele tradisiebouproses dieselfde gesag. Daar kan nie aan die finale vorm van die teks meer gesag gegee word nie.

Bosman (1990:142-143) toon aan dat Childs se fokus op die finale vorm van die teks nie die pluraliteit van teologieë binne die kanon verdiskonteer nie.

Met sy klem op die finale vorm verloor Childs uit die oog dat die kanon van die Ou Testament eintlik uit drie kanonversamelings bestaan wat op verskillende tye tot stand gekom het. In die proses van kanonisering was daar 'n fase waartydens die Torah reeds afgehandelde kanon was en is dit in die groeiende profetekanon geherinterpreteer (Venter 1987:761).

Die probleem wat Noble (1995:48) het is dat Childs die finale vorm van die teks verhef tot 'n algemene hermeneutiese beginsel. Dit is vir hom onaanvaarbaar in gevalle waar dit duidelik is dat faktore wat te doen het met die historiese konteks van die teks baie belangrik is vir die betekenis van die teks.

---

³ Kyk onder 6.2.7 Die keuse van die Masoretiese teks as die kanon waarmee gewerk word, en 6.2.9 Kritiek teen Childs se harmonisering van verskille binne die kanon.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

6.2.4 Samevatting

Childs se klem op die finale vorm van die teks bied die probleem dat al die vorige fases van die teks geïgnoreer word. Die dinamiese proses van tradisievorming wat so belangrik is vir die betekenis van 'n teks gaan hierdeur verlore. Betekenis word nie uit 'n bepaalde lugleegte gebore nie, maar uit 'n bepaalde konteks. Om hierdie rede bestaan die gevaar dat Childs 'n een-dimensionele teologie ontwikkel waar die geheel van die Bybelse materiaal op een vlak geles word. Hierdeur gaan die diversiteit wat so eie is aan die Ou Testament, verlore. Volgens sy kritici verskaf Childs te min redes en inligting waarom die keuse op die finale vorm van die teks moet val. Te veel gesag word aan die finale vorm van die teks gegee.

6.2.5 Kritiek op Childs se hantering van die kanon as hermeneutiese konsep om 'n Bybelse teologie te skryf

Die basiese fout wat Childs maak is volgens die kritici dat hy die kanon verhef tot hermeneutiese sleutel. Die begrip kanon word gedefinieer langs dogmatiese lyne (Hesse 1961:316) of historiese lyne (Jacob 1974:122; Cazelles 1980:31; McCann 1985:16).

Met die fokus op die hermeneutiese aspek van die kanon het Barr probleme. Barr (1983:67; 96-99) meen dat die kanon nie die antwoord bied op die vraag of die sinoptiese evangelies in die lig van Johannes gesien moet word of andersom nie. Dit is juis die geval by Childs dat die teologiese lees van gedeeltes deur ander gedeeltes bepaal word. McEvenue (1981:237) sluit hierby aan. As Childs korrek is dat die konteks vir Bybelse teologie die hele kanon is, dan beteken dit volgens McEvenue dat die Bybel 'n organiese eenheid vorm. Die aanname is betekenisloos vir sowel die eksegetiese as die teologiese. So 'n holistiese benadering is teologies

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

irrelevant. Indien Childs 'n holistiese lees van die teks binne die parameters van die kanon voorstel, word hy gekritiseer dat hy nie daarmee suksesvol is nie. Kritiek teen Childs se harmonisering van die kanon word ook onder 'n ander opskrif hanteer⁴.

Die eenheid van die Skrif kan nie gefundeer word op die kanon nie. In dié verband word daar deur Anderson (1971:325-326) opgemerk: "...to appeal to the canon as the guarantor of the unity of the Bible, in the face of the complexities which Biblical theologians have been wrestling with, resolves the problem by a kind of *tour de force*".

In welke mate Childs, met die kanon as fokus, 'n holistiese benadering volg is ook vir Scobie (1991:49) 'n vraag. Volgens hom het Childs in sy benadering dit nie reggekry om 'n Bybelse teologie te skryf nie. Ten spyte daarvan dat sekere Ou-Testamentiese temas met die Nuwe Testament verbind word, is die benadering van Childs basies 'n Ou-Testamentiese teologie binne die konteks van die Ou-Testamentiese kanon, in plaas van 'n Ou-Testamentiese teologie in die konteks van die Bybelse kanon. Dit is dan ook die kritiek van Barr (1983:152)⁵ teen Childs se *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c), dat die Nuwe Testament nie veel van 'n rol speel nie. Die Ou Testament word nie as Christelik geïnterpreteer nie. Dit is 'n vraag of daar vakmanne is wat reg sal kan laat geskied aan 'n holistiese benadering wat die Ou en die Nuwe Testament insluit (Oeming 1985:194). Is dit nie blote wensdenkery om 'n Bybelse teologie op die basis te skryf soos wat Childs dit voorstel nie? Die hermeneutiese sleutels van hoe 'n teks geïnterpreteer moet word, kom nie vanuit die kanon nie, maar van buite af.

---

⁴ Kyk onder 6.2.15 Kritiek op Childs se siening van die kanoniese vorming.

⁵ Dit is interessant om daarop te let dat Childs ook deur ander kritici daarvan beskuldig word dat sy werk christologies is.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

McEvenue (1981:236) het die probleem dat vir Childs die enigste konteks vir die beoefening van die teologie die kanon is. Dit is vir hom 'n onaanvaarbare feit dat skrifgedeeltes as die enigste kriteria vir gesag kan dien, sonder kriteria van buite af. In dié verband word daar weer eens deur McEvenue by Barr aangesluit. Childs gaan eklekties te werk in sy toesegging van gesag slegs aan die kanoniese teks of die finale vorm van die teks.

Dit wil voorkom asof Childs meer gesag toeken aan sekere dele van die kanon as aan ander. Sekere gedeeltes word dan die hermeneutiese sleutel waarmee ander gedeeltes gelees word. Childs is meer afhanklik van die Torah en die historiese verhale as van die wysheidsliteratuur. Die historiese verhale en die wysheidsliteratuur word dan in die lig van die Torah gelees. 'n Rede hiervoor is die feit dat Childs die Masoretiese teks verkies, wat in effek klem lê op die Torah⁶. Die logiese afleiding wat dan deur Carroll (1980b:218-219), soos ook deur Oeming (1985:96), gemaak word is dat Childs werk met 'n kanon binne 'n kanon. Hierdie kritiek teen Childs kom telkens ter sprake⁷. Childs verabsoluteer sy holistiese benadering op so 'n wyse dat die geheel groter is as die som van die dele. 'n Boek soos Job moet byvoorbeeld gelees word as 'n korreksie op Spreuke. Dit is onaanvaarbaar om die Bybel aan die hand van 'n hermeneutiese sentrum uit te lê. Daardeur word die verskeidenheid en diversiteit van die Ou Testament ontken. Die boodskap van die Skrif word dan oor die boeg van een prinsiep gegooi.

Dit wil voorkom asof die kanoniese beweging in die algemeen 'n geneigdheid het tot

---

⁶ Dit is ironies dat Childs hierdie klem op die Torah ten koste van ander boeke met niemand anders as Wright deel wat die doyen van die Biblical Theology Movement was. Wright aanvaar egter die beginsel van 'n kanon binne 'n kanon terwyl Childs (1979c:44) dit in geen onsekere taal verwerp.

⁷ Kyk onder 6.2.9 Kritiek teen Childs se harmonisering van verskille binne die kanon en 6.2.7 Die keuse van die Masoretiese teks as die kanon waarmee gewerk word.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

die keuse van 'n bepaalde sentrum. In die benadering van Sanders is dit die Torah wat as sentrum funksioneer. Sheppard (1980) ken 'n buitengewone plek toe aan die wysheid in sy benadering. Sanders (1972:1-53) erken, Childs (1973:90; 1984b:30-31) ontken dit. Pelsner (1988:390) toon aan dat verskeie pogings om 'n kanon binne die kanon te identifiseer nie net onaanvaarbaar is nie, maar ook utopiese wensdenkery is.

Barton (1984b:174) vra die vraag of die kanoniese benadering in staat is om die eksegeet terug te vat na die teks self. Volgens Childs is die kanoniese benadering teksgesentreerd. Prediker het byvoorbeeld 'n ander betekenis in die Hebreuse kanon as wat dit sou gehad het as dit deel was van die wysheidsliteratuur. Volgens Childs bepaal die kanoniese konteks die betekenis van 'n teks. Dieselfde teks kan verskillende betekenisse in verskillende kontekste hê. As die kanon waarbinne 'n teks funksioneer onbekend is, is dit nie moontlik om die ware betekenis van 'n teks te determineer nie. Barton (1984b) het dan 'n probleem met die feit dat die kanoniese benadering klem lê op die feit dat daar teruggegaan word na die teks, as die betekenis van die teks afhang van die konteks waarbinne dit staan. Dit bring die vraag na die konteks en die belang daarvan vir die verstaan van 'n teks na vore. Barton konkludeer dan dat 'n teks nie 'n intrinsieke betekenis het nie, maar gesien moet word in sy konteks. Volgens Barton oortuig die benadering van Childs nie wat dié aspek betref nie.

Barr (1980:16) het die probleem dat die benadering van Childs net klem lê op die intrinsieke betekenis van 'n teks. Volgens hom is daar ekstrinsieke faktore waarna die teks self verwys wat ook in berekening gebring moet word. Deur kanonisering word die teks gesien as goddelik geïnspireerd tot in sy kleinste onderdeel. Teologiese argumente kan nou gevoer word oor gedeeltes los van hulle literêre konteks. Die literêre genre van elke individuele boek word grootliks hierdeur

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

geïgnoreer. Dit alles lei tot 'n massale dekontekstualisering (Barr 1983:80). Vroeë stadiums in die teks is net so legitiem as die finale vorm. Die latere stadiums van die Ou en die Nuwe Testament word gekenmerk deur 'n proses van verrotting, dit is daarom baie riskant volgens Barr (1983:87) om 'n sekere gesag aan die mense van die kanoniseringsperiode toe te ken. Landes (1980:36) ondersteun Barr in 'n mate wat sy argument betref. Murphy (1980:44) argumenteer dat 'n teks meervoudige betekenisvlakke kan hê. Dit is die taak van die eksegeese om al hierdie vlakke te ontgin en nie net gebonde te wees aan een enkele vlak nie. Tekste moet nie net kanonies gelees word nie. Die kanon kan nie die enigste sleutel wees vir die lees van 'n teks nie. Ook Dunn (1982:25) toon aan dat 'n teks meer as een vlak van betekenis kan hê en dat elke vlak gesaghebbend is. Soms gaan die betekenis verder terug as die teks in sy kanoniese konteks en soms strek die betekenis vooruit baie verder as die kanoniese konteks.

Dit is 'n vraag of daar werklik soveel gesag aan die kanon gegee moet word. Die begrip kanon was vir die vroeë kerk 'n baie losser kategorie as wat dit vandag is. Barton (1984a:29-30) argumenteer dat Childs te veel gesag gee aan die kanonbegrip van die vroeë kerk. Die vroeë Christene het nie so 'n hoë premie geplaas op die geïnspireerdheid van die Skrif nie. Enige boek wat volgens hulle outentiek en waardig was, was vir hulle net so gesaghebbend as boeke wat nou deel van die Bybel is. Hy sluit by Barr aan dat kanon bloot 'n aanduiding van 'n lys van boeke is. Barton (1984b) meen daarom dat ons hier met 'n anachronisme te doen het deurdat gesag net aan die kanon toegedig word. Childs ken aan die vroeë kerk 'n veel groter rol toe betreffende die vasstelling van die kanon en die gesag van sy inhoud, as wat die Hervormers bereid was om te doen (Henry 1990:85). Henry (1990:92-93) meen dat Childs op geen ander plek so obskuur is as juis in sy modifikasie van die histories-Christelike verstaan van die openbaring van die Skrif en die gesag van die kanon nie. Die kanon kan nie die middelpuntvlietende faktor wees wat die betekenis

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

van elke teks bepaal nie.

Die gesag van die kanon is redelik belangrik in die hele betoog van Childs. Blenkinsopp (1977:142-143) argumenteer dat die Bybelse kanon nie as absoluut aanvaar kan word in die sin van 'n *regula fidei* nie. Die kanon het ontstaan uit 'n behoefte om duidelikheid te kry te midde van 'n stryd om godsdienstige gesag. Die oplossing was nie in die vorm van 'n finale oplossing nie. Hy voeg by dat die taal wat deur die profete gebruik is om die aard en handeling van God te beskryf, die moontlikheid van die bestaan van 'n kanon soos algemeen aanvaar word, negeer.

Laurin (1977:261) maak 'n onderskeid tussen wat hy 'canonizing' en 'canonization' noem. Die eerste term word deur hom gebruik om die proses aan te dui soos die kanon ontwikkel het. Die tweede term dui volgens Laurin "an illegitimate closure of that process by the community at one moment in its history" aan. Daar kan nie veel gesag volgens hom aan hierdie proses toegeken word nie. Kanonisering word ook deur Hahn (1980:456-466) gesien as 'n sekondêre gebeurte.

Barr (1983:83) lewer kritiek op Childs se kanoniese proses wat agter die Ou Testament in werking was. Die term 'kanonisering' is afkomstig uit die geskiedenis van die Christelike kerk. Barr (1983) bevraagteken dit of dit enigsins relevant vir die geskiedenis van die Ou-Testamentiese geskrifte is. Dit is onmoontlik om aan te toon dat daar op enige tydstip 'n onderskeid tussen kanoniese en nie-kanoniese geskrifte gemaak is tydens die ontwikkeling van die Ou Testament. Die vraag word gevra of die kanonisering werklik so 'n belangrike gebeurtenis was. Dit wil voorkom asof die vroeë kerk vir 'n redelike tydperk sonder 'n kanon klaargekom het. Die finale lys van die Ou-Testamentiese boeke is eers by Hippo (393 n.C.) en Karthago (397 en 497 n.C.) vasgestel. Selfs sonder dat hulle gekanoniseer is, is werke as gesaghebbend aanvaar (Hayes 1985:271).

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

6.2.6 Samevatting

Die kritici van Childs is dit eens dat die hermeneutiese sleutels vir die interpretasie van 'n teks nie inherent deel is van die teks nie, maar van buite die kanon kom. Uit die reaksie op Childs se benadering is dit duidelik dat daar nie eenstemmigheid is oor die sukses van sy holistiese aanslag nie. Childs ken aan sekere gedeeltes van die kanon meer gesag toe as aan ander gedeeltes. Die buitengewone gesag wat Childs aan die kanon gee, lei daartoe dat die kanon deur hom verabsoluteer word. Die vraag word verder gevra of die kanon werklik so 'n belangrike konsep is. Is daar genoeg rede om dit tot 'n hermeneutiese sleutel te verhef? Die begrip kanon, word geargumenteer, het nie so 'n besondere status in die vroeë kerk gehad nie.

6.2.7 Die keuse van die Masoretiese teks as die kanon waarmee gewerk word

'n Belangrike argument wat deur Barton (1984b:92) geopper word, is watter kanon gebruik moet word. Childs gee voorkeur aan die Masoretiese teks van die Ou Testament. Die rede hiervoor is dat Jode en Christene dit gemeenskaplik as kanon aanvaar het.

Barton (1984b:93) toon egter aan dat op 'n tydstip toe daar onderskeid gemaak is tussen kanoniese en nie-kanoniese boeke, die Jode en Christene verskillende kanons aanvaar het. Dit maak die argument van Childs in die keuse van sy kanon ongeldig. Vir Sanders (1980:187) is dit 'n probleem dat daar net op een teks, naamlik die Masoretiese teks gefokus word. Die gevolg daarvan is dat daar in die kanoniese geskiedenis 'n post-Christelike rabbynse vorm van die teks ingelees word - 'n teks wat geen verband met die Christelike gemeenskap gehad het tot op 'n laat stadium nie. Die klem op die Masoretiese tekste laat in 'n groot mate die Nuwe Testament, wat op die Septuaginta gesteun het, buite rekening. Vir Oeming (1985:187) is dit 'n

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

probleem dat soveel klem op die Masoretiese teks geplaas word ten koste van die Septuaginta en die Vulgaat. Zimmerli (1981:238) skaar hom hierby. Hy toon aan dat die Septuaginta 'n waardevolle teks is om talle probleem-situasies op te klaar. Vir die Nuwe-Testamentiese leser van die Ou Testament was die Septuaginta die deurslaggewende teks. Moet daar werklik soveel voorrang aan die Masoretiese teks verleen word? "Kan man wirklich so unbedingt auf den Hebräischen Text pochen, weil er allein von der Synagoge als kanonisch rezipiert worden ist?"

Barr (1980:22) vind dit onbegryplik dat Childs soveel klem lê op die Masoretiese teks. Die argument wat deur Childs aangebied word, is die feit dat die Hebreeuse kanon Judaïsme en die Christendom aan mekaar verbind. Die realiteit volgens Barr is egter dat die Hebreeuse kanon eerder 'n krag is wat verdeel as verenig. As Christelike teologiese eksegeese gebaseer moet word op die kanon alleen, dan beteken dit die kanon van die ganse Christelike Bybel. Dan is daar ook nog die Aleksandrynse kanon, die Samaritaanse Pentateug en die tekste wat by Qumran ontdek is. Vir hierdie geskrifte was 'n verskeidenheid van groepe verantwoordelik, nie 'n gemeenskap van geloof nie (Oeming 1987:298). Loader (1986:140) vind ook die keuse van die Masoretiese teks onbegryplik. Die Masoretiese teks was heel moontlik anti-christelik in teenstelling met die Septuaginta wat deur die outeurs van die Nuwe Testament gebruik is. Loader vra die vraag waarom ons die keuse van die kanon aanvaar, maar nie die allegoriese en tipologiese metodes wat dit gebruik het nie. Childs se keuse van die kanon maak hom weerloos teen fundamentalisme en hulle gebruik van die tipologiese en allegoriese metodes.

Christelike interpretasies van die Ou Testament was meestal gebaseer op tekste wat non-Masoreties van aard was. Die Masoretiese teks was 'n faktor, maar nie so oorheersend dat dit 'n eksklusiewe status moes kry nie. Childs se keuse van 'n spesifieke teks hang saam met 'n literêre teorie dat die teks 'n *deposit* van betekenis

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

is wat deur 'n eksegetiese proses ontgin moet word. So beskou, word die teks iets apart van sy lesers en interpreteerders (Deist 1988b:200). Polemiek teen die Christendom en die apokaliptiek as sodanig en teen die kerk as 'n 'sekte' van die verkondiging van Jesus Christus, is 'n belangrike tema in die Hebreeuse kanon. Daarby vertoon 'n vergelyking tussen die Hebreeuse en Christelike Bybels wesentlike verskille ten opsigte van die manier waarop hulle eindig (Carroll 1980a:76).

Volgens Brett (1991:112) is dit 'n probleem om met die Masoretiese teks te werk asof dit verteenwoordigend is van Bybelse Hebreeus. As die duur van die kanoniese proses in gedagte gehou word, is dit duidelik dat die Masoretiese korpus meer as een sisteem Hebreeus verteenwoordig. Die Hebreeus van die kanon is nie identies aan die Hebreeus wat gepraat is in die laat fase van die eerste eeu voor Christus nie. Die Hebreeus van die kanon is nooit deur 'n spesifieke gemeenskap gepraat nie. Dit maak 'n sinkroniese studie van die taal baie moeilik. So 'n studie sal moet aandag gee aan die historiese konteks van 'n gerekonstrueerde taal wat sekere kenmerke met Misna-Hebreeus deel. Childs gee egter nie hieraan aandag nie. Dit is tog interessant om daarop te let dat wanneer daar definitiewe probleme met die Masoretiese teks is, Childs terugval op die langer teks van die Septuaginta (Lipinski 1976:378).

Die Nuwe-Testamentiese gebruik van die Ou Testament is nie net beperk tot die gebruik van die Masoretiese teks nie. Dunn (1982:24) het die probleem dat die keuse van die Masoretiese teks die interpreteerder verbind tot 'n Jammiese of 'n post-Jammiese teologie van die Griekse en Latynse vaders. Dit is juis as gevolg van die feit dat Childs so baie van die Masoretiese teks maak dat die Torah so 'n belangrike plek in die benadering van Childs inneem. 'n Verdere punt van kritiek teen Childs is dat hy die Torah en die finale vorm van die teks sien as sentrum van die Ou

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B. S. Childs

Testament. Oeming (1987:297) toon aan dat die Masoretiese teks Torah-gesentreerd is. Keer op keer sal daar deur die hantering van die kritiek teen Childs gevind word dat hy daarvan beskuldig word dat hy met 'n kanon binne 'n kanon werk⁸.

Murphy het 'n probleem met die wyse waarop Childs die bydrae van tekskritiek in 1 Samuel negeer. Hy hou by die Masoretiese teks ondanks die feit dat die Griekse teks en Qumran 'n beter teks voorstel. Murphy (1980:40) vra dan die vraag of kanoniese gesag aan die Masoretiese teks toegeken moet word as dit net 'n "vehicle" is vir die vasstelling van die kanoniese teks. Wat ooglopend lyk na 'n fout in die teks behoort nie so 'n hoë status te hê nie. Ook Lipinski (1976:379) toon verskeie voorbeelde in Childs se kommentaar aan waar daar beter lesings was veral deur die Samaritaanse teks, wat deur Childs geïgnoreer word. Daar is redelike ooreenstemming dat indien die Masoretiese teks van die Samaritaanse Pentateug verskil, laasgenoemde die beste teks is.

Brueggemann (1989:317) meen dat dit die een vraag is wat aan die hart van die benadering van Childs lê wat hy moet beantwoord. Die vraag is watter kanon? Word die antwoord bepaal deur 'n belydenis deur 'n kerk of 'n sinagoge? Wat maak een kanoniese proses of produk meer legitiem as 'n ander een? Childs beantwoord nie hierdie vrae nie.

Vir Blenkinsopp (1977:15) is die grootste probleem die feit dat Childs die Hebreeuse geskrifte hanteer as maar net 'n komponent van die Christelike kanon. Die probleem word daardeur gereduseer tot die verhouding tussen die twee Testamente. Alhoewel dit so is dat die boeke van die Ou Testament dieselfde vir die Protestante en die Jode is, moet daar in gedagte gehou word dat die kanoniese konteks verskil. Die

---

⁸ Sien onder 6.2.9 Kritiek teen Childs se harmonisering van verskille binne die kanon.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Protestante het 'n verskillende kanoniese konteks omdat die Nuwe Testament opereer as konteks vir die Ou Testament (Brueggemann 1989:317).

Dit is ironies dat terwyl Childs poog om deur sy keuse van die Masoretiese teks die Christene en Jode nader aan mekaar te bring, hy nie juis goeie reaksie van die Joodse teoloë kry nie. Zevit (1988:192) skryf dat dit nie net Katolieke is wat deur Childs se benadering uitgesluit word nie, maar ook die beoefenaars van Judaïsme. Dit word ook deur Lemke (1989:69) voorgehou as 'n punt van kritiek teen Childs.

Barton (1984b:94-100) gaan verder om aan te dui dat die kanoniese benadering nie kan help om te bepaal watter van die vele kanoniese kontekste waarin 'n teks funksioneer die mees korrekte een is nie. Baie min aandag word deur Childs gegee aan die feit dat 'n verskeidenheid van kerke verskillende kanons gebruik. Geen aanvaarbare rede word deur hom aangebied om die keuse van een spesifieke versameling boeke te regverdig nie (Moberly 1988:109). Om hierdie rede maak Barr (1980:22) die opmerking dat as die kanon as basis vir die geloof geneem word, dit óf die Joodse kanon van die Hebreeuse Bybel moet wees, óf die Christelike kanon van die Ou en die Nuwe Testament. As Christelike teologiese eksegeese streng gebaseer moet word op die kanon as basis, dan beteken dit dat die kanoniese vorm van die hele Christelike Bybel gebruik moet word.

Deist (1989:19) lewer kritiese kommentaar op die keuse ten gunste van die Masoretiese teks. Hy meen dat die groot vraag wat gevra moet word is of die Masoretiese teks die Ou Testament is. Die ontdekking van die Qumranrolle en die Samaritaanse Pentateug het dit duidelik gemaak dat die Masoretiese tradisie een stroom van die Hebreeuse tekstradisies resensjonisties gekontinueer het en dat dit foutiewelik tot die Hebreeuse teks van die Ou Testament verhef is. Die Masoretiese teks is in wese 'n laat Farisiese teks. Die tradisie wat in die teks weerspieël word,

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

verteenwoordig daarom 'n Farisese tradisie en nie 'n Ou-Testamentiese tradisie nie. Die vroeë kerk het juis nie in die Farisese tradisie gestaan nie. Hierteenoor verteenwoordig die Septuaginta grotendeels die Hebreuse tekstradisies. Die vroeë Christendom het mettertyd al meer van die Septuaginta gebruik gemaak as enige ander Hebreuse teks.

Die vraag is dan waarom daar so 'n prominente plek aan die Farisese tekstradisie gegee moet word. Wat maak die latere ontwikkeling in die tradisie van die Masoretiese teks beter as dié in die Hebreuse tekste waarin die Septuaginta-tradisie ingebed is? Waarom word die een tradisie as kanoniek verklaar en die ander een nie? Dit terwyl die Christelike kerk juis die Septuaginta as kanoniek gehou het. 'n Ander belangrike argument wat deur Deist (1989) gevoer word, is dat die Ou Testament 'n teologiese konsep is en nie 'n teks nie. Wanneer Nuwe-Testamentiese skrywers en vroeë kerkvaders na die ou verbond verwys, is hulle met teologie besig en nie met tekste nie. Op grond waarvan word die teologiese konsep Ou Testament geïdentifiseer met die Masoretiese teks? Weerspieël die teks alles wat die vroeë kerk onder die "ou verbond" verstaan het? As Childs dan aandring op kanoniese eksegeese, waarom dan die Masoretiese kanon en nie die kanon van die vroeë kerk nie? Dit lei tot vele vrae wat nie deur Childs beantwoord word nie.

6.2.8 Samevatting

Childs se voorkeur ten gunste van die Masoretiese teks lok heelwat kritiek uit. Die keuse vir die Masoretiese teks wat 'n post-Christelike rabbynse teks is, is onverstaanbaar. In die proses word die Nuwe Testament wat 'n belangrike plek binne die kanoniese benadering inneem buite rekening gelaat. Die Nuwe Testament steun hoofsaaklik op die Septuaginta. Indien die Septuaginta 'n beter lesing bied as die Masoretiese teks word dit soms deur Childs geïgnoreer, ander kere nie. Deur die

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

fokus op die Masoretiese teks word die ander tekstradisies deur Childs buite rekening gelaat. Vir Childs is die Masoretiese teks gelyk aan die Ou Testament. Hy gee nie werklike goeie redes waarom die keuse op die Masoretiese teks moet val nie. Die indruk wat Childs skep deur sy keuse van die Masoretiese teks is dat dit nie werklik 'n deurdagte bydrae lewer tot die kanoniese benadering nie.

6.2.9 Kritiek teen Childs se harmonisering van verskille binne die kanon

Nog 'n probleem met die benadering van Childs is dat hy nie altyd tred hou met die verskeidenheid binne die kanon nie. Dit wil voorkom asof Childs met 'n dogmatiese beginsel werk en dan met sy holistiese benadering die eenheid en verskeidenheid in die Nuwe en Ou Testament onder een beginsel wil saambring (Voight 1991:569). Dit is een van die redes waarom Childs daarvan beskuldig word dat hy met 'n kanon-binne-in-'n-kanon-konsep werk. Barton (1984b:95) het dit ook teen die feit dat die kanoniese benadering tot harmonisering lei. Dit is volgens hom ongereformeerd dat Bybelse tekste uit een mond moet praat alhoewel hulle uit verskillende kontekste kom. Die gesag van 'n teks kom dus van buite af en is nie inherent aan elke teks self nie. Die interpreteerder van 'n teks is dus onder die verpligting om 'n teks te interpreteer ooreenkomstig die wyse wat vir sy gemeenskap aanvaarbaar is.

Oeming (1987:205;299) se probleem met die harmonisering van 'n teks is dat die selfstandige betekenis van die teks uitgebalanseer en gerelativeer word, dat dit gesien word binne die groot geheel. Verskille tussen tekste word dan oorgesien ter wille van 'n kanonharmonie. Daardeur verdwyn die bydrae wat individuele outeurs gelewer het. Spanninge wat daar moontlik tussen tekste bestaan, word deur die harmonisering gerelativeer en geëlimineer. Die kanon vorm volgens Childs dan 'n inhoudelike eenheid. Daar bestaan egter nie so 'n harmonie binne die kanon nie. Die Bybel het 'n groot verskeidenheid teologieë. Von Rad (1962) het reeds 'n aanduiding

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

gegee van die pluraliteit ten opsigte van die teologiese inhoud van die Bybel. Hy het gesuggereer dat daar aandag gegee moet word aan byvoorbeeld 'n teologie van die Psalms of 'n teologie van Jesaja. Die probleem met die benadering van Childs is dat dit nie so 'n ondersoek moontlik maak nie. Dit sou onmoontlik wees om die verskeidenheid van teologieë met mekaar te harmoniseer, sonder om die eie aard en karakter van elkeen in te boet. Vir Childs is daar so 'n harmonie binne die kanon. Dit vorm 'n inhoudelike geheel. So 'n harmonie bestaan egter nie.

Die probleem is dat Childs deur so 'n harmonie spanninge wat klaarblyklik in die kanon bestaan, elimineer (Oeming 1987:299). Die proses waardeur beide die Hebreeuse en Christelike kanon ontstaan het, is juis gekenmerk deur 'n vloeibaarheid en pluralisme. Daar was nooit 'n enkele ortodokse perspektief waarom die kanon gevorm is nie. Gepaardgaande hiermee is daar dan die probleem dat dit wil voorkom asof Childs meer gesag toeken aan sekere dele van die kanon as aan ander. Soos reeds genoem is Childs meer afhanklik van die Torah en die historiese verhale as van die wysheidsliteratuur. Die historiese verhale en die wysheidsliteratuur word dan in die lig van die Torah gelees. 'n Rede hiervoor is die feit dat Childs die Masoretiese teks verkies, wat in effek klem lê op die Torah.

Die logiese afleiding wat dan deur Carroll (1980b:218-219), soos ook deur Oeming (1987) en Zimmerli (1981), gemaak word is dat Childs werk met 'n kanon binne 'n kanon. Die kanon word volgens hulle geharmoniseer as gevolg van die fokus wat Childs op die finale vorm van die teks plaas. Dit wil voorkom asof Childs sy holistiese benadering verabsoluteer op so 'n wyse dat die geheel groter is as die som van die dele. Daardeur word die verskeidenheid en diversiteit van die Ou Testament ontken. Kaiser (1981:82) het dieselfde probleem: "It is a mark of eisegesis, not exegesis, to borrow freight that appears chronological later in the text and to transport it back and unload it on an earlier passage simply because both or all the passages involved

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

share the same canon". Die boodskap van die Skrif word in dié geval oor die boeg van een beginsel gegooi.

Dit is 'n vraag of dit 'n kenmerk is van die Skrif dat daar totaal en al harmonie aanwesig is en geen spanning nie. Op hierdie vraag moet daar negatief geantwoord word. Die proses waardeur die Hebreeuse en Christelike kanon ontstaan het, is juis gekenmerk deur vloeibaarheid en pluralisme. Daar was nooit 'n enkele ortodokse perspektief waarom die kanon gevorm is nie. Inteendeel, daar was 'n verskeidenheid perspektiewe wat bestaan het en langs mekaar ontwikkel het. Nie alleen was daar diversiteit in die lyste van boeke wat gebruik is nie, maar ook 'n diversiteit wat die inhoud van hierdie boeke betref. Marcion is reeds verwerp deur die vroeë kerk omdat hy die Bybel uit een mond wou laat praat (Keegan 1985:138).

Kritiek word dus teen Childs gelewer dat die kanoniese benadering die ryke verskeidenheid en diversiteit van veral die Ou Testament ignoreer. Hiermee sou ook saamhang die feit dat Childs daarvan beskuldig word dat hy in navolging van Barth 'n christologiese lees van die Ou Testament voorstaan. Dit is veral in sy mees resente werk (1992) baie duidelik. Childs gebruik die Pauliniese versoeningskonsep op so 'n wyse dat dit ook sy beskouing rondom die Ou-Testamentiese begrip van versoening beïnvloed. Barth is juis ook deur kritici daarvan beskuldig dat hy ook 'n kanon binne die kanon voorstel as gevolg van sy christologiese lees van die teks. Hierdie leemte word ook deur kritiek op sy metodologie⁹ uitgewys.

6.2.10 Samevatting

Childs se benadering bied nie 'n oplossing vir een van die groot kwessies van die

---

⁹Kyk onder 6.2.21 Kritiek teen Childs se metodologie.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Ou-Testamentiese teologie nie. Dit wil voorkom asof hyself nie aan die probleem ontkom om vir 'n hermeneutiese sentrum te kies nie. Hierdie punt van kritiek word deurgaans deur sy kritici geopper. Dit is ook hanteer onder die kritiek teen Childs se gebruik van die kanon as 'n hermeneutiese sleutel, asook sy keuse vir die Masoretiese teks en die klem wat hy plaas op die finale vorm van die teks. Die probleem is die feit dat dit wil voorkom asof Childs vir meer as een sentrum kies. Die Nuwe Testament het Christus as die dogmatiese sentrum en die Ou Testament die Torah. Dit ignoreer die pluralisme en diversiteit van die Skrif. Hierdie skynbare sentrums van beide kanons het negatiewe implikasies vir die skryf van 'n Bybelse teologie, een van Childs se groot ideale.

6.2.11 Childs se datum vir die finalisering van die kanon

Childs werk op 'n datum van 100 n.C. as die datum vir die finalisering van die kanon. Hierdie datum ontlok kritiek van alle kante af (Tate 1981:183). Daar is nie deurslaggewende bewyse om die finale vorm van die Ou-Testamentiese teks te verbind met Jamnia nie. Resente studies stel 'n meer konserwatiewe vroeër datering voor. Henry (1990:90) dui aan dat die Nuwe-Testamentiese kerk van die begin af die gesag van die Ou Testament aanvaar het. Die Ou Testament is gesien as gesaghebbend en Christus as die vervulling daarvan. Henry meen dat dit ongewoon sou wees as die kerk die Hebreeuse kanon aanvaar het net nadat dit met die Judaïsme gebreek het. Daar is geen getuienis van 'n Nuwe-Testamentiese gemeenskap wat sekere hersieningsbyvoegings op 'n kanoniese basis sou doen nie. Die vraag wat dan deur Henry (1990:91) gevra word, is of die finale vorm van die teks nie eerder dui op 'n apostoliese gesag, die apostels wat Christus geproklameer het as die opgestane een, as 'n gemeenskap wat betrokke sou wees in die vorming van die kanon nie: "Professor Childs concedes an almost lack of information regarding the history of canonization".

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

Childs handhaaf 'n pre-eksiliese aanvangsdatum vir die kanon wat post-eksilies al hoe sterker geword het. Knight (1980:138) toon egter aan dat die meeste teoloë die aktiwiteit van die sesde en vyfde eeu voor Christus sien as 'n tyd van intense literêre aktiwiteit en nie 'n tyd van kanoniese vorming nie. Childs maak hom skuldig daaraan dat hy die geskiedenis van Israel se literêre aktiwiteit gelykstel aan die proses van kanoniese vorming. Childs ken meer gesag toe aan post-apostoliese redakteurs as aan die apostels self. Die benadering van Childs lê klem op die een fase van die tradisieproses ten koste van die ander fases.

Omdat kanonisering in die tyd van die kerkvaders plaasgevind het, beklemtoon Childs hierdie fase. Dit is egter 'n nie-Bybelse fase, wat 'n hoër status geniet as die Bybelse fases. Hayes (1985:270) vra daarom die vraag waarom die einde van 'n proses belangriker is as die vroeë fases.

6.2.12 Samevatting

Childs gee nie veel aandag aan die historiese gebeure rondom die kanonisering nie. Dit is 'n leemte in 'n benadering wat soveel van die kanon maak. Die historiese prosesse wat as katalisators meegehelp het tot kanonisering kan nie uit die oog verloor word nie. So ook die datum van die finalisering van die teks. Childs besluit op 'n datum sonder om die problematiek van sy keuse in gedagte te hou. Indien Childs meer aandag gegee het aan die hele historiese proses rondom kanonisering, sou die kanonies-hermeneutiese motiewe van die kanoniseerders dalk nie so 'n groot rol gespeel het nie.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

6.2.13 Kritiek teen die rol van die geloofsgemeenskap in die kanoniese benadering

Die geloofsgemeenskap speel 'n belangrike rol in die benadering van Childs. Heelwat gesag word deur Childs aan die gemeenskappe toegeken. Die belang van gemeenskappe word deur die kritici bevraagteken. Barr (1983:91) lewer kritiek daarop dat te veel gesag aan geslagte van redakteurs en kanoniseerders gegee word. Dit terwyl Childs self toegee dat ons nie veel van hierdie mense weet nie. Inligting rondom hulle aktiwiteite kan alleenlik verkry word deur 'n proses soortgelyk aan tradisionele Bybelse kritiek. Die probleem volgens Barr (1983:140) is dat Childs sy eie hermeneutiese sentimente inlees in die bydraes van die redakteurs en die kanoniseerders.

Te veel gesag word toegeken aan geslagte redakteurs en kanoniseerders. Gesag word gekonsentreer in die kanoniese teks en die mense en gebeure waaruit die teks tot stand kom word geïgnoreer. Dit is dan 'n goeie vraag of die moontlikheid bestaan dat die redakteurs nie dalk foute kon maak nie. Is dit nie 'n waagstuk om soveel mag aan hulle toe te ken nie? Is dit nie byvoorbeeld moontlik dat Jesaja drie verskillende boeke is soos Joël en Maleagi nie (Barr 1980:16-18)? Die vraag word ook deur Rodd (1979:131) gevra: "It is difficult to see what part, if any, the community played in the final form of a single book or what interpretation is to be placed upon the idea of canonical activity in the development of individual books". Sanders (1980:188) sluit hierby aan deur te toon dat wat Childs verstaan onder kanoniese konteks as konsep eers tydens die Reformasie begin funksioneer het en nie voor die tyd nie. Het die kanoniseerders byvoorbeeld die bedoeling gehad om 'n geskrif tot stand te bring? Om hierdie rede bevraagteken Knight (1980:142) die aanname van Childs dat daar 'n kanoniese bedoeling aanwesig was tydens die redaksionele fase van die teks.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Landes (1980:36) vra die vraag hoe die historiese situasie waarin die kanoniese redakteurs hulle werk gedoen het, hulle taak van kanonvorming geaffekteer het. Childs se gegewens hieroor is skraps.

Childs konsentreer eksklusief op die godsdienstige faktore wat 'n rol gespeel het in die vorming van die kanon. Die invloed wat politieke, sosiale en ekonomiese faktore gelewer het, word misken. Die teologiese aspekte van die literatuur word oorbeklemtoon ten koste van die godsdienstige praktyke wat gelei het tot die totstandkoming daarvan (Knight 1980:141). Carroll (1980a:76) toon inderdaad aan dat in teenstelling met die feit dat Childs die historiese en sosiologiese omstandighede van die kanoniseringsverwerp, kanoniese geskrifte al die tekens daarvan dra. Daar is heelwat tekens van verskille en polemieke tussen gemeenskappe. Die kanoniese geskrifte is *per se* poleemies. Om die kanoniese geskrifte te kan verstaan, vereis dat daar geluister word na die tyd en omstandighede waarin hulle tot stand gekom het. Meer inligting is daarom nodig van die gemeenskappe waarbinne die teks sy status verkry het. Die siening van Childs rondom die kanon is om hierdie rede ondialekties. Omdat Childs se gegewens oor die ontstaan van die kanon so skraps is, gee hy ook min inligting oor die gemeenskappe wat 'n groot rol gespeel het in die vorming van die kanon.

Sekere onhistoriese aannames word deur Childs gemaak oor hierdie groepe, maar niks word gesê oor hulle identiteit nie. Vir Sanders (1980) is dit 'n anomalie in die hele hipotese van Childs dat hy so baie doen om die funksionering van die teks in die gemeenskap te ondersoek, maar aan die ander kant geen aandag wil gee aan die historiese bestaan van hierdie gemeenskappe nie. Sanders (1980:190-192) meen as Childs die gemeenskappe ernstig wil neem, hy histories-krities elke fase van vorming deur die gemeenskap moet ondersoek: "How available to future generations of believers is Scripture when the historicity of the ones which gave it to

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

us is denied". Gegewens rondom die gemeenskappe is te vaag om enigsins so 'n groot rol aan hulle toe te ken. Wat was die aard van hierdie gemeenskappe? Is daar enige sprake van kontinuïteit tussen die geloofsgemeenskappe van vandag en toe? Kan dit nie moontlik wees dat 'n kanoniese waarheid wat vir hulle belangrik was vir 'n kontemporêre gemeenskap fataal sal wees nie? In watter gemeenskap en hoe is die teks vasgestel? Waar en wanneer het 'n omvangryke gemeenskap ontstaan aan wie die finale vorm toegedig moet word. Watter getuïenis is daar dat die Nuwe Testament die byvoegings en veranderings van 'n gemeenskap akkommodeer? Die werk van Childs het 'n totale gebrek aan inligting rondom die geskiedenis van kanonisering (Henry 1990:90). Daar is 'n algemene gebrek aan gegewens aan data rondom die redes waarom vroeë gemeenskappe kanoniese betekenis aan sekere tekste gegee het. Ons het geen gegewens oor wat die bedoeling van die kanoniseerders kon gewees het nie.

Henry (1990:89) het ook verder 'n probleem met die siening van Childs oor die groei van die kanon. Volgens Henry hou Childs nie rekening met die siening dat die kanon bestaan uit goddelik geïnspireerde geskrifte nie. Childs praat wel van 'n *authoritative Word*, maar die betekenis hiervan word nie deur hom duidelik gemaak nie. Die inspirasie word deur Childs ondergeskik gestel aan die proses van seleksie, oorlewering en interpretering waarvoor die geloofsgemeenskap verantwoordelik is. Die bedoeling van die oorspronklike outeur word ondergeskik gestel aan die kanoniese bedoeling. In plaas daarvan dat die geïnspireerde kanoniese geskrifte die kerk koester, meen Childs dat dit net andersom werk. 'n Situatie word geskep waar die dogter geboorte aan die moeder gee. Die gemeenskap definieer die rol wat die geskrifte speel en die gesag daarvan. Childs stel hier 'n nuwe tradisiekritiek voor, naamlik gemeenskapskritiek.

Knight (1980:140) vra vrae oor die gesag van die geskrifte. Dit is vir hom onduidelik

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

waar die oorsprong van die gesag is. Lê dit in die literatuur self as gevolg van sekere karaktereienskappe, of is die bron daarvan die gemeenskap waarbinne die literatuur funksioneer? Childs is vaag oor hoe die gesag uitgeoefen word. Is dit deur sekere institusies, sosiale faktore, rituele, kultus of tradisie? Knight het ook nie die sekerheid of dit vir Childs die vorm van die teks is wat normatief is of die interpretasie wat aan die teks gegee is deur die kanoniseerders, wat normatief is nie.

6.2.14 Samevatting

Die gesag wat Childs aan die geloofsgemeenskappe toeken word deur sy kritici bevraagteken. Dit skep die probleem dat die redakteurs dalk foute kon gemaak het. Kan daar met sekerheid gesê word dat daar by die gemeenskappe 'n kanoniese bedoeling was? Baie min inligting word deur Childs gegee rondom die identiteit van hierdie gemeenskappe. Die vraag word dan gevra wie die meeste gesag het: die teks of die kanoniseerders. Daar is in Childs se benadering 'n totale gebrek aan inligting oor die politieke, sosiale en ekonomiese faktore wat 'n rol gespeel het in die geloofsgemeenskap. Dit is alles faktore wat 'n rol kon gespeel het in hulle teologiese denke.

6.2.15 Kritiek op Childs se siening van die kanoniese vorming

Whybray (1981:31) toon aan dat dit 'n probleem by Childs is dat alhoewel hy 'n hoë premie plaas op die proses van kanoniese vorming daar baie min gegewens oor hierdie proses in sy werk is. Hierdie kritiek kom ook telkens ter sprake wanneer kritici¹⁰ Childs se eklektiese gebruik van die histories-kritiese metode kritiseer. Dit maak die benadering van Childs net so weerloos teenoor subjektiwiteit as die

---

¹⁰ Kyk onder 6.2.17 Kritiek teen Childs se standpunt ten opsigte van die historiese kritiek.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

metodes waarteen hy polemiseer. Mays (1980:161) toon aan dat 'n kanoniese analise van die teks net fokus op die kenmerke van die teks tydens die een periode toe die boeke redaksioneel verwerk en voltooi is. Mays reken dat dit nie reg laat geskied aan die trans-historiese karakter van die materiaal nie.

Sanders(1980) en Blenkinsopp (1977) is versigtig om die term kanon in verband te bring met gebeure rondom die eksiliese periode. Hulle sien hier die begin van 'n groeiende kanoniese proses. Dit is 'n proses wat uiteindelik in 'n kanon sou eindig. Childs beskou egter hierdie vroeë redaksionele stappe as ten volle kanonies van aard. Vir Childs is die kanon nie 'n post-apostoliese fase in die kanoniese proses nie (Knight 1980:139). Die kanon hanteer nie geskrifte asof hulle gesag afhang van die kreatiewe ingrype van 'n geloofsgemeenskap nie. "The canonical process therefore includes a recognition of scriptural authority prior to the inspired tradition's final canonical form" (Henry 1990:92).

Oeming (1985:203) vra of daar met Childs saamgestem kan word as hy sê dat reeds die hele kanon vir hierdie gemeenskappe normatief was. Daar is geen getuienis hiervoor nie. Hy het verder 'n probleem met die feit dat die gesag wat die geloofsgemeenskappe aan die kanon toegeken het sou geld vir opeenvolgende geslagte. Terwyl dit 'n menslike proses was, hoe kan dit normatief gemaak word vir opeenvolgende geslagte? Dit sien hy as die invloed van Barth se dogmatiek.

Sanders (1980:190) het 'n probleem met die feit dat Childs 'n teks losmaak van sy historiese konteks asof die finale kanoniese redaksie 'n tydlose teologie in gedagte gehad het vir alle generasies. Die geskiedenis van die vroeë kerk bevraagteken die betekenis van kanonisering as 'n teologiese verskynsel. Daar is geen bewyse dat die vroeë Christene gedink het aan 'n rol vir die Bybel vir opeenvolgende geslagte nie (McEvenue 1981:238).

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

Smend (1980:47-48) bevraagteken die rede waarom gesag aan die kanon as hermeneutiese prinsipe toegeken moet word. Die besluite waarvolgens die kanon tot stand gekom het was hoogs kontroversieel. Kriteria wat gebruik is om boeke soos Obadja en Ester in die kanon toe te laat maar 1 Makkabeërs uit te laat, is volgens Smend onaanvaarbaar. Die kanon is nie so onfeilbaar as wat Childs graag sou wou gehad het nie. Smend stel dan voor dat die gesag van die kanon gerelativeer word. Hy het 'n verdere probleem met die feit dat dit gemeenskappe is wat aan 'n teks gesag toeken. Gedeeltes soos byvoorbeeld die Psalms, die Wet en die lied van Debora is gerig op die enkeling. Die vraag wat Smend vra is of hierdie gedeeltes dan onafhanklik van 'n gemeenskap kan funksioneer en nog gesaghebbend kan wees. Soortgelyke kritiek is reeds aan die orde gestel¹¹.

Die manier waarop Childs die leer oor die inspirasie hanteer is vaag, juis omdat die gemeenskap van die gelowiges en hulle rol in die vorming van die kanon so sentraal staan (Schnabel 1990:122). Vir Oswalt (1987:322) is dit ook onaanvaarbaar dat die benadering van Childs impliseer dat die gemeenskap van gelowiges betrokke was by die inspirasie en nie 'n outeur nie. Ons het geen verwysing na geïnspireerde gemeenskappe nie, dit is altyd individue wat ter sprake is. Die status wat toegedig word aan die finale outeur van 'n teks grens aan die ondersteuning van 'n verbale inspirasieteorie. Dit plaas Childs nie in 'n beter posisie as diegene wat hy repudieer nie omrede hulle voorstel dat vroeë tekste meer gesag dra omdat God toe direk met die mens gesprek het (Hanson 1984:18).

Landes (1980:38) het dan ook die probleem om te bepaal wat tot die finale vorming deur die kanoniese redakteur behoort en wat die oorspronklike skrywer bygedra het.

---

¹¹ Sien onder 6.2.5 Kritiek op Childs se hantering van die kanon as hermeneutiese konsep om 'n Bybelse teologie te skryf.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

Childs gee nie 'n antwoord op hierdie vraag nie.

Gottwald (1985:316) meen dat Childs in 'n kanoniese fundamentalisme verval omdat die gesag wat hy aan die geloofsgemeenskap toedig, die geskiedenis en die gemeenskap transendeer. As die gemeenskap so 'n groot rol gespeel het in die vorming van die kanon deur sy interpretasie van die Woord vir komende geslagte, word die kanon nie vervang deur die geloofsgemeenskap as 'n ekwivalente gesag nie (Henry 1990:95)?

Childs ken 'n mate van gesag toe aan die finale redakteurs teenoor vroeë tradisiedraers op 'n wyse wat teruggaan na 'n a-historiese of pre-kritiese wetenskap en sekere vorme van fundamentalisme (Hanson 1984:19). Die probleem wat hier na vore kom is dat alhoewel Childs sterk klem lê op die gemeenskappe wat beslag gegee het aan die finale teks, hy hulle behoeftes ontken ten opsigte van die teks. Teologiese patrone en strukture is belangriker vir hom as die gebruik van God se Woord deur die gemeenskap. Dié indruk word geskep deur Childs se ignorering van die betekenis van die historiese situasie in die vorming van die finale vorm van die teks. Om te wil glo dat die redakteur geen belang gehad het by sy eie situasie nie en slegs gekonsentreer het op die kanoniese vorming is absurd. Die gevolg is dat 'n teologie bedryf word wat los staan van die lewens van mense tot wie die teologie gerig is (Morgan 1988:387). Die probleem is dat Childs die skrywers verwyder van enige historiese gebeure en bewegings en hulle naamloos en identiteitloos gelaat word (Harrelson 1981:102).

Sheppard (1985) stel voor dat nie net die vroeë gemeenskappe se kanon erken moet word nie, maar ook hulle hermeneutiek. Dit laat die vraag ontstaan of die Bybel gesaghebbend is bloot omdat dit kanonies is en of daar 'n ander basis van gesag is. McEvenue (1981:238) vind die betekenis wat 'n gemeenskap aan 'n teks heg

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

problematies. Die nuwe betekenis van die teks moet onderskei word van die betekenis wat deur die oorspronklike outeur aan die teks gegee is. Daar is 'n verskil tussen die oorspronklike betekenis en dié wat 'n gemeenskap daaraan toeken. Dit is veel gevra om te veronderstel dat tekste wat deur 'n gemeenskap versamel is en langs mekaar geplaas word, die korrekte betekenis van 'n teks is. Dit kan hoogstens deurgaans as 'n betekenis wat 'n gemeenskap daaraan geheg het en kan daadwerklik verskil van die Bybelse betekenis, wat 'n strukturele eenheid vorm met betekenis (Knight 1980:139).

Barr (1980:19) argumenteer ook dat daar by Childs nie die moontlikheid bestaan dat die kanoniseerders die teks verkeerd verstaan nie. Juis hiermee het Polk (1980:168) ook 'n probleem. Childs is onbeweeglik oor die feit dat die teks 'n sekere bedoeling het. Hy laat om hierdie rede nooit ruimte vir die moontlikheid dat daar 'n fout met die oordrag van die teks gekom het nie. Foute in die teks word deur hom gerasionaliseer deur daarna te verwys as spesifieke teologiese persepsies, byvoorbeeld in die geval met Habakuk. Ander kere verklaar hy dit as funksioneel om sekere spanninge te veroorsaak, byvoorbeeld in die geval van Job.

6.2.16 Samevatting

Weer eens is dit hier die geval dat Childs oor 'n belangrike aspek van sy benadering te min inligting gee. Om hierdie rede word daar heelwat vrae gevra deur sy kritici ten opsigte van sy siening van kanoniese vorming. As Childs dit as 'n menslike proses beskou, hoe kan dit as normatief aanvaar word vir opeenvolgende geslagte?

Die gesag wat Childs aan die kanon toeken word nie geregverdig deur sy siening van die wyse waarop die kanon gevorm is nie. Kritiek wat ook onder ander opskrifte gehanteer is kom weer hier ter sprake. Die rol wat die gemeenskap speel, die feit dat

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

hulle gesag toegeken het aan tekste, die veronderstelling dat 'n hele gemeenskap geïspireer is, is kritiek wat ook ter sprake kom by Childs se uiteensetting van die kanoniese vorming.

6.2.17 Kritiek teen Childs se standpunt ten opsigte van die historiese kritiek

Childs se hantering van die historiese kritiek is naas die inhoud wat hy aan die kanon gee, een van die belangrikste bronne van kritiek wat teen hom gelewer word. Uit verskeie oorde word die aanklag teen Childs gemaak dat sy benadering a-histories van aard is (Perdue 1980:247) en dat hy die bydrae van die histories-kritiese metode geringskat. Hierdie feit word onderstreep deur die feit dat Childs deurgaans weier om 'n begrip soos kanoniese kritiek te gebruik omdat hy daardeur die historiese kritiek sou impliseer. Die kanoniese benadering sou dan maar net nog 'n onderafdeling wees van die historiese kritiek.

Aan die ander kant word hy beskuldig dat alhoewel hy die histories-kritiese metode negeer, hy tog nog swaar leun op hierdie metode. Volgens Priest (1980:261) is die belangrikste vraag wat Childs moet beantwoord of dit moontlik is om die Ou Testament as kanoniese geskrif te verstaan en nog ten volle gebruik te maak van die histories-kritiese metode.

Barr (1980:15;17) toon aan dat Childs veel meer op die resultate van die historiese kritiek steun as wat hy wil toegee. Volgens Barr is die benadering van Childs in feite bi-polêr. Aan die een kant steun dit op 'n kanoniese lees van die teks en aan die ander kant op die resultate van die tradisiekritiek. Hoe meer Childs betrokke raak in die detailbespreking van 'n teks, hoe nader beweeg hy aan die spekulatiewe aard van die histories-kritiese metode. Volgens Childs moet daar in 'n teks gesoek word

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

vir tekens wat dui op kanoniese vorming. Morgan (1986) toon aan dat dit baie moeilik vir Childs sou wees om hierdie tekens te identifiseer sonder om gebruik te maak van die histories-kritiese metode.

Vir Morgan (1988:387) is dit uiters ingewikkeld om die verskil tussen die kanoniese benadering en ander tradisionele metodes aan te toon en vol te hou. Hy stel voor dat die kanoniese benadering moontlik gesien moet word as die aanwending van tradisionele metodes op 'n holistiese wyse. Dit is die beswaar van Schnabel (1990:118) dat die benadering wat Childs volg niks nuuts is nie, maar 'n produk van die histories-kritiese metode bly. Dit is ook die waarneming van Gottwald (1985:310) dat Childs aan die een kant baie swaar leun op die histories-kritiese metode en aan die ander kant Childs die benadering negeer. Gottwald vind hier dat Childs homself in wese weerspreek, of dat daar 'n tekort aan kommunikasie in sy metode is. Gottwald meen dat die mees oorspronklike deel van sy werk juis die redaksiekritiek is. In die kritiek teen Childs is daar dus heelyd 'n dualisme teenwoordig. Deur sommige kritici word hy beskuldig dat hy nog baie swaar op die historiese kritiek leun. Ander kritici raai hom aan om meer van die historiese kritiek te maak en 'n posisie in te neem wat nader is aan dié van Sanders wat meer van die historiese kritiek maak.

McComiskey (1980:88) dui aan dat as daar met die finale vorm van die teks gewerk word, die Ou-Testamentiese teks nie sy historisiteit verloor nie. Die histories-kritiese proses waarvan die finale vorm 'n getuie is word juis daardeur bevestig. Om hierdie rede moet daar veel meer deur Childs van die historiese kritiek en die resultate daarvan gemaak word. Teenoor hierdie stelling dui Sanders (1980:180) aan dat van Childs se groot bydraes juis sy gebruik van die tradisiekritiek is. Childs weet hoe om die histories-kritiese metode te gebruik. Gammie (1975:561) reken dat Childs se hantering van die voorgeskiedenis van die teks geniaal is. Priest (1980:268) sluit by

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

hierdie siening aan. Hy stel voor dat die kanoniese benadering van Childs nie die *primus inter pares* moet wees nie, maar dat dit saam met die ander dissiplines soos tradisie- en redaksiekritiek ingespan moet word. Dit is 'n benadering wat ook die goedkeuring van Sanders en Barr wegdra. Kittel (1980:6) vind dit interessant dat die benadering van Childs grootliks ooreenstem met literêre kritiek. Landes (1980:35) meen dat die indruk wat Childs probeer skep negatiewe gevolge kan hê op die bestudering van die Ou-Testamentiese teologie. Studente wat sou poog om die teks bloot kanonies te lees sonder die gebruik van die historiese kritiek, sal heelwat probleme ondervind. McEvenue (1981:236) toon ook aan dat dit ondenkbaar is om die waarheid te ontdek as net die Bybel of enige deel daarvan as die enigste kriterium gebruik word. Dit is fataal om net kriteria te gebruik wat deel is van die kanon.

Birch (1980:121) vra die vraag of die onderskeid tussen Skrif en tradisie wat Childs tref, korrek is. Is die identifisering van die historiese konteks waarbinne tradisies ontstaan het werklik so irrelevant vir die teologiese interpretasie van 'n teks? Mays (1980:160) vra die vraag of die kanoniese benadering werklik soveel meer moontlikhede open as wat die konvensionele metodes doen. McEvenue (1981:231-232) het 'n probleem met die feit dat die teologiese refleksie, wat 'n afdeling is van die metode van Childs, nie die teenswoordige kerk help om homself in die lig van byvoorbeeld Eksodus te verstaan nie, maar eerder in die lig van latere dokumente. Tweedens is McEvenue van mening dat die gedeeltes wat handel oor die geskiedenis van die eksegeese en die Nuwe-Testament-konteks, die leser verwar en weglei van die teologie van Eksodus in plaas daarvan om hom dit te laat ontdek. Daar kan nie van die Nuwe Testament verwag word om meer lig te werp op die teologie van Eksodus nie. Brett (1991:41; 68) het ook hiermee probleme. Is dit moontlik dat die kanoniese benadering 'n eie styl van ondersoek kan monster as dit so afhanklik is van die resultate van die historiese kritiek? Hoe verskil dié resultate

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

byvoorbeeld van dié van redaksiekritiek? 'n Ander probleem wat Brett het is die feit dat dit lyk asof Childs inkonsekwent is in die deurlopende toepassing van sy metode. Childs is nie altyd eerlik in sy negering van die histories-kritiese metode nie, maar hy gebruik die resultate van die metode soos dit hom pas: "Childs is constantly swapping hermeneutical hats" (Polk 1980:170).

Loader (1986:140) plaas 'n vraagteken oor Childs se verset om die teologiese relevansie van die historiese betekenis van 'n teks te erken. So toon hy aan dat die skerp kritiese woorde van Prediker juis teologiese betekenis kry as dit los van die epiloog en die ortodokse verband van die kanon gelees word. Die kritici is dit eens dat Childs, nieeenstaande sy negatiewe houding teenoor die historiese kritiek, hy 'n kind van die kritiese beweging bly. Die aandag wat hy aan die resultate van die histories-kritiese metode gee is 'n bewys hiervan. Childs bewys self daardeur dat die histories-kritiese resultate selfs vir die betekenis van die finale vorm van die teks noodsaaklik is (Smend 1980:47).

Resensente van sy *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c) soos byvoorbeeld: Cazelles (1980), Polk (1980) en Perdue (1980) is dit eens dat Childs se uiteensetting van die resultate van die histories-kritiese metode sonder uitsondering indrukwekkend is. Wat die datering, die aktiwiteit van Bybelse outeurs, en die redaksieprosesse betref, bevind Childs hom in die hoofstroom van die historiese benadering. 'n Groot deel van die proses wat Childs kanoniese vorming deur die gemeenskap noem, word deur die historiese kritiek onder die opskrif redaksiekritiek hanteer (Knight 1980:137).

Deurdat Childs die finale vorm van die teks verabsoluteer, maak hy in der waarheid dieselfde fout as die beoefenaars van die historiese kritiek wat eensydig klem lê op net 'n sekere stadium van die teks.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Brett (1991:46) suggereer dat Childs moontlik die fout maak om die agterdeur vir die histories-kritiese metode oop te los vir die kere wat 'n sinkroniese lees van die teks nie slaag nie. Dit is 'n wesenlike probleem dat Childs van die voorgeskiedenis van 'n teks gebruik maak om die finale vorm van die teks te lees. Brett toon egter verder dat Childs 'n stap verder gaan deurdat die voorgeskiedenis in die geval van Eksodus 20:4-6 só 'n prominente plek in sy interpretasie van die gedeelte inneem dat dit die sinkroniese lees van die teks heeltemal negeer. Dit waarvan Childs die historiese kritiek beskuldig, doen hy dus self. Daar is inderdaad 'n ambivalensie te bespeur in die benadering van Childs ten opsigte van die historiese studie, veral as hy oortuigend redeneer dat die voorgeskiedenis van 'n teks by tye relevant is vir die sinkroniese verstaan van die finale vorm van die teks.

Dit is 'n vraag of ander metodes en benaderings slegs relevansie het in die mate wat hulle lig werp op die finale vorm van die teks. Schnabel (1990:118) toon aan dat Childs die histories-kritiese metode komplementêr gebruik. Vir Schnabel veroorsaak dit 'n probleem omdat Childs aan die een kant die metode negeer, maar aan die ander kant swaar steun op die resultate daarvan.

Childs, in navolging van Barth, probeer differensieer tussen kanoniese gesag en historiese feitelikheid. Smith (1986:410) toon aan dat Childs weier om terug te gaan na 'n situasie voor die getuienis van die Evangelies om aandag te gee aan die historiese Jesus. Die probleem is egter dat gesag nie geskei kan word van geskiedenis nie. Jesus Christus is 'n historiese feit.

Cazelles (1980:29-31) argumenteer dat die wettiese materiaal nie afhanklik van die bronne gesien kan word nie. Die wettiese kodes in die Pentateug word 'n vrugtelose poging indien bronne J, E, D, P nie in konteks gesien word nie. Dit is duidelik dat Childs se onwilligheid om die godsdienstige kultuur van die Nabye Ooste in

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

aanmerking te neem 'n demper plaas op sy resultate. Childs verwerp eenvoudig die beginsel van hoe skerper die historiese fokus is, hoe beter die interpretasie van die teks (Kelley 1975:508).

Die historiese problematiek kry by Childs nie die nodige aandag nie. Hy poog om die historiese probleme op te los deur 'n beroep op die transendentale te doen. Historiese probleme in die teks word geïgnoreer en deur die klem op die finale vorm van die teks kry dit 'n betekenis vir komende geslagte. In die verband laat Noble (1995:93) hom as volg uit: "Questions of 'what really happened' are often of considerable greater relevance to his own conception of theology than he has realized, and ought therefore to be given a more central role in his programme". Volgens Hanson (1984:17) is die onderbou van die benadering van Childs 'n a-historiese dogmatiese prinsipe. Dit het die gevolg dat dit die primêre fokus op die Bybelse teks vereng. Childs (1985:12) argumenteer dat alle pogings om agter die teks in te kom om te rekonstrueer wat werklik gebeur het, tot mislukking gedoem is omdat die *time-conditioned quality* van die teks geïgnoreer word. Die gevolg hiervan is 'n twee-dimensionele konteks waar waarheid en ervaring nie met mekaar in kontak kom nie. Volgens Oswalt (1987:319) het dit die effek om naby te kom aan Bultmann se konsep van *verbal reality*, 'n wêreld waar betekenis verwyderd is van feite. Dit laat in die eerste plek die vraag ontstaan watter interpretasie nie tydsgebonde is nie. Die benadering van Childs is self tydsgebonde. 'n Ander vraag is of daar enige metode is of sal wees wat die toets van die tyd sal deurstaan.

6.2.18 Samevatting

Uit die voorafgaande bespreking is dit duidelik dat die rol wat die histories-kritiese metode in die kanoniese benadering speel problematies is. Aan die een kant word Childs daarvan beskuldig dat hy absoluut hierdie metode negeer, aan die ander kant

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

word daar gesê dat hy te veel op dié metode steun en nie eerlik is in sy negering van dié metode nie. Om hierdie rede is daar 'n duidelike ambivalensie in Childs se benadering te bespeur. Sy kritici vind dit moeilik om die onderskeid wat Childs tref tussen die tradisionele histories-kritiese metode en sy kanoniese benadering te sanksioneer. Dit laat die vraag ontstaan in watter mate Childs homself geëmansipeer het van die histories-kritiese metode. Andersyds skep dit 'n probleem rondom die geloofwaardigheid van Childs se pogings om 'n alternatiewe benadering voor te stel. Childs word daarvan beskuldig dat hy die belangrike voorgeskiedenis van die teks verwaarloos. Dit gaan saam met die mening van kritici dat Childs a-histories werk. Daar is heelwat spanning tussen die sinkroniese en die diakroniese aspekte van Childs se benadering.

6.2.19 Kritiek op Childs se hantering van die boek Jesaja

Vir baie van Childs se kritici is sy hantering van die boek Jesaja die spitspunt van sy probleem ten opsigte van die gebruik van die histories-kritiese metode. Vervolgens word gekyk na sy hantering van Jesaja en kritiek daarop.

Childs (1979c:335) meen dat die fragmentering van die Jesajaboek in talle bronne die boodskap van Jesaja belemmer. Dit maak die aktualisering van die boek vir die huidige geloofsgemeenskap moeilik. Childs gaan nie akkoord met die verdeling van die boek in drie dele, te wete Proto-Jesaja, Deutero-Jesaja en Trito-Jesaja nie. Dit is sy mening dat Deutero-Jesaja en Trito-Jesaja gestroop is van hulle oorspronklike historiese konteks. Die doel daarvan is om 'n woord van hoop te wees teenoor die oordeel van hoofstukke 1-39. Om hierdie rede hou Childs vol dat die boek teologies gelees moet word, dit wil sê in sy geheel. Die teologiese betekenis van die teks is nie afhanklik van die historiese rekonstruksie van die teks nie. Die finale vorm van die teks bied 'n nuwe en 'n nie-historiese raamwerk vir die profetiese boodskap. Die

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

oorspronklike historiese gebeure word so irrelevant, maar die boodskap word relevant gemaak vir komende geslagte. Hy het verder die probleem dat die boodskap van Deutero-Jesaja nie in vervulling gegaan het nie en om dié rede nie veel godsdienstige waarde het nie. Eers toe dit verbind is met Proto-Jesaja het dit teologiese waarde verkry (Childs 1979c:337). Childs se oplossing is dat nieteenstaande die feit dat verskeie van die elemente van die boek verskil, die boek Jesaja in sy kanoniese vorm 'n boodskap het wat ernstig opgeneem moet word.

Childs word telkens daarvan beskuldig dat hy nie die historiese feite ernstig genoeg neem nie. Anderson (1981:21) wys daarop dat Childs die boodskap van die profeet en daarom ook die relevansie van die boodskap vir komende geslagte bepaal deur die historiese situasie waarin die profeet sy woord gespreek het.

McEvenue (1981:234) stem saam dat die outeur van Deutero-Jesaja nie veel aandag gegee het aan die historiese konteks van Deutero-Jesaja nie. Hy wil egter nie soos Childs as gevolg daarvan 'n tydlose dimensie aan Deutero-Jesaja toedig nie. Die noem van Kores verhoed byvoorbeeld enige poging om Deutero-Jesaja tydloos te abstraher.

Ook Zimmerli (1981:240) toon aan dat Deutero-Jesaja ryk is aan historiese merkers wat ongetwyfeld moet bydra tot die verstaan van die teks. Dit onderstreep die feit dat die eksegeet gedwing word om van die historiese *Umwelt* van Deutero-Jesaja kennis te neem vir die interpretasie daarvan.

Birch (1980:121) toon aan dat dit juis die klem is wat geplaas is op die historiese gegewenheid van die eksiliese literatuur, wat allerhande moontlikhede vir die kerk oopgemaak het. Selfs al is daar weinig historiese data is dit nogtans duidelik dat die historiese konteks van Deutero-Jesaja eksiliese kenmerke het. Indien dit die

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

bedoeling van die redakteur was om hierdie gegewens deel van die teks te maak. kan dit nie geïgnoreer word wanneer daar na die betekenis van die teks gekyk word nie.

Schnabel (1990:121) skryf: "Wenn Jesaja 40 ursprünglich historisch keine vorexilische Prophetie war, dann ist es auch in einem kanonischen Kontext keine wahre Prophetie". Hoewel Brueggemann (1984:90) meen dat Childs 'n besondere bydrae gelewer het tot die studie van Jesaja, is hy krities dat Childs nie genoeg maak van die sosiale dinamika wat agter die teks teenwoordig is nie. In dié verband vind hy die bydrae van Gottwald meer positief.

Talle geleerdes is van mening dat Childs nie daarin slaag om die histories-kritiese metode en die teologiese gebruik van die Skrif met mekaar te integreer nie (McCarthy 1978:311-312). Childs erken dat die kanoniese vorm van sekere tekste heelwat historiese gegewens bevat, byvoorbeeld in die geval van Amos en Nahum. Childs (1980b:205) erken ook dat hy nie reg laat geskied in die geval van Deutero-Jesaja wat die historiese kenmerke van die sesde eeu betref nie. Dit doen egter geensins afbreuk aan Childs se negering van die relevansie van die historiese gegewens wat in 'n teks teenwoordig is nie. Sakenfeld (1974:275-278) toon aan dat dit wil voorkom asof dit vir Childs nie belangrik is of enige historiese gebeure wel plaasgevind het of nie. In sy onvermoë om woord en gebeure van mekaar te skei, moet die invloed van Barth gesien word.

6.2.20 Samevatting

Dit is veral ten opsigte van sy hantering van die Jesajaboek dat Childs daarvan beskuldig word dat hy die resultate van die historiese kritiek negeer. Childs hou nie rekening met die belangrike voorgeskiedenis van die boek nie. Belangrike historiese

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

data wat deur die redakteur van Jesaja self gegee word, word deur Childs buite rekening gelaat. Om hierdie rede bestaan die gevaar dat Childs die boek een-dimensioneel kan interpreteer.

6.2.21 Kritiek teen Childs se metodologie

Dit is nie so eenvoudig om die metodologie van Childs uiteen te sit nie¹². Die vraag is of die kanoniese benadering deel uitmaak van die historiese kritiek en of dit langs dié metode geplaas moet word. Moet dit gesien word op dieselfde wyse as vorm- en tradisiekritiek? Is daar verskillende stappe onderskeibaar, is daar enige kontrole in die metode ingebou? Baie van sy kritici voel dat Childs nie altyd konsekwent is ten opsigte van die gebruik van sy metode nie.

In hoofstuk 3 is daar gepoog om 'n uiteensetting te gee van die metodologie van Childs aan die hand van Eksodus 3:1-4:17. Die hoofmomente van sy metode is die gebruik van die histories-kritiese metode, die lees van 'n spesifieke teks soos dit figureer binne die Ou en Nuwe Testament, die geskiedenis van eksegesië en die teologiese evaluering daarvan. Childs verduur kritiek vir elke faset van sy metodologie.

McEvenue (1981:234) dui 'n gebrek aan presisie aan in die metodologie van Childs. Soos reeds aangetoon, is daar ook nie altyd konsensus met wat hy bedoel met sekere van die kernkonsepte en begrippe van sy metode nie. Dit veroorsaak allerlei spanninge binne die metode van Childs. Brett (1991:4) toon aan dat daar 'n spanning tussen die kanoniese benadering en die diakroniese vraagstukke is wat Childs nooit

---

¹² Die gebrek aan duidelike metodologiese riglyne ten opsigte van die kanoniese benadering lei daartoe dat Morgan (1986:83) 'n artikel skryf met die opskrif: "Canon and criticism: method or madness?".

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

bevredigend opgehef kry nie. Childs praat byvoorbeeld gereeld oor redaksionele vorming in plaas van vorm. Redaksionele vorming is 'n term wat verband hou met die redaksionele aktiwiteit wat plaasgevind het voor die teks sy finale vorm bereik het. Daarbenewens is daar ook nie baie kontroles ingebou in die metode nie. Riglyne en kontroles is baie vaag. Gebruikers van die metode moet gewoonlik gebruik maak van kontroles wat deur ander metodes gebied word en meer spesifiek die histories-kritiese metode (Morgan 1986:90). Dit skep 'n verdere probleem omdat die werk van Childs soveel op die vormkritiek steun. Dit is juis die vormkritiek wat die moeilikste kontroleerbaar is. Dit maak die kanoniese benadering van Childs veel meer spekulatief as die historiese kritiek. Uit die aard van die saak is dit juis hierdie leemte in die kanoniese benadering wat Childs weerloos maak teen die misbruik deur fundamentaliste (Schnabel 1990:119).

'n Aspek van die metode van Childs is die kanoniese lees van 'n teks in albei Testamente. Daar is reeds aangetoon hoe Childs Nuwe-Testamentiese aanhalings van 'n Ou-Testamentiese teks gebruik om 'n teks te verklaar. Dit is 'n pertinente fase van sy metodologie. Dit bring die wyse waarop hy die verhouding Ou Testament en Nuwe Testament hanteer ter sprake.

Childs word daarvoor gekritiseer dat hy 'n Ou-Testamentiese betekenis in 'n Nuwe-Testamentiese teks inlees. Hierdie kritiek sluit aan by die kritiek wat teen hom gelewer word, soos reeds aangedui, betreffende die wyse waarop hy tekste harmoniseer¹³. Barr toon aan dat daar maar min sprake is van die Nuwe Testament in sy *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c). Die Ou Testament word nie geïnterpreteer as 'n Christelike geskrif nie (Barr 1983:152).

---

¹³ Kyk onder 6.2.9 Kritiek teen Childs se harmonisering van verskille binne die kanon.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Childs word natuurlik ook van die teenoorgestelde beskuldig. Dit is die siening van Brett (1991:60) dat die Nuwe Testament geen rol speel in die interpretasie van die finale vorm van die Ou Testament in sowel Childs se kommentaar op Eksodus asook sy inleiding tot die Ou Testament. Kritiek word egter ook gelewer teen die feit dat Childs die Ou Testament degradeer omrede hy dit vanuit 'n Nuwe-Testamentiese perspektief interpreteer. Die Ou Testament kry dan net relevansie in soverre dit in die Nuwe Testament aangehaal word. Die kanon van die Ou Testament word nie volgens sy inherente geslaagdheid verstaan nie, maar in sy geheel op een vlak gelees as 'n geskrif wat in sy geheel deur die Nuwe Testament gekontekstualiseer is. Hierdeur word die oorspronklike Ou-Testamentiese betekenis en diversiteit opgeoffer ter wille van die kanoniese konteks (Prinsloo 1987:37).

Reeds so vroeg as 1960 sê Childs (1960:380) dat die nuwe Israel teologies die nuwe realiteit is van die Ou Testament wat sy vervulling vind in die Nuwe Testament. Hierdie siening van hom word ook verteenwoordig in 'n artikel as hy 'n christosentriese interpretasie aan Psalm 8 gee (Childs 1969b:20-31). Osswald (1977a:875-878) deel haar kritiek met Hasel (1972a:182-183) in die sin dat die gevaar bestaan dat die Nuwe Testament dominant is in die lees van die teks deur die kanoniese benadering. Hierdie kritiek laat die kanon-binne-'n-kanon-spook weer oor die onderdeur loer. Dit bring die vraag van Morgan (1986:357) aan die orde of dit moontlik is om 'n kanoniese teologie te skryf en of Childs werklik daarin slaag om dit reg te kry. Childs wil wesenlik werk met die finale kanonisering en die Christelike kontekstualisering van die afgehandelde kanon in die Nuwe Testament. Daardeur verloor hy uit die oog dat die kanon van die Ou Testament eintlik uit drie kanonversamelings bestaan wat op verskillende tye tot afhandeling gekom het. In die proses van kanonisering was daar byvoorbeeld tye waarop die Torah reeds afgehandelde kanon was en is dit in die groeiende profetekanon geherinterpreteer (Venter 1987:761). Om dieselfde rede vra Petersen (1988:186) of daar 'n merkbare

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

verskil sou gewees het indien 'n Moslem of 'n Jood die teologie van Childs sou geskryf het, omdat die Ou Testament nie as 'n Christelike geskrif geïnterpreteer word nie.

Die kanon het nie altyd 'n duidelik identifiseerbare Christelike benadering tot die teks nie. Brett (1992) opper die probleem dat Childs nie die moontlikheid oop laat dat die Hebreeuse geskrifte nie 'n teologiese waarde op hulle eie het nie. Die finale kriterium vir teologiese waarde is die Christelike geloofsbelydenis. Die Ou Testament is daarom teologies irrelevant as dit apart van die Nuwe Testament gesien word. Die feit dat Childs van beide kante af gekritiseer word dat hy beide Testamente nie bevredigend hanteer nie, laat die vraag ontstaan of Childs slaag met sy holistiese benadering.

Smick (1983:146) toon aan dat Childs meer aandag moet gee aan die Nuwe Testament as 'n instrument om die proses van kanoniese vorming te verstaan. Soos reeds genoem, is literêre kritiek weer eens prominent in die analisering van die gedeelte in sy kanoniese vorm (Kittel 1980:6). Volgens Barr (1980:16) is die basiese fout wat Childs maak dat hy sy eie hermeneutiese belangstelling inlees in die werk van die redakteurs en kanoniseerders. Hy vra die vraag of Childs werklik daarin geslaag het om 'n suksesvolle studie van die kanoniese vorm te maak.

Childs gebruik nie tekskritiek om die oorspronklike teks te rekonstrueer nie, maar wel die gestandaardiseerde kanoniese teks, in sy geval dan die Masoretiese teks. Henry (1990:94-95) meen dat die prys wat Childs daarvoor betaal 'n verlies van 'n Goddelik geïnspireerde oorspronklike teks is. Die gevaar bestaan nou dat die betekenis van die teks verskuif word en vasgevang word in die betekenis wat die vroeë kerk aan 'n teks gegee het. As die bedoeling van die oorspronklike skrywer vervang word met kanoniese bedoeling, is daar dan nie 'n verskuiwing na gemeenskapredaksie nie?

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

verskil sou gewees het indien 'n Moslem of 'n Jood die teologie van Childs sou geskryf het, omdat die Ou Testament nie as 'n Christelike geskrif geïnterpreteer word nie.

Die kanon het nie altyd 'n duidelik identifiseerbare Christelike benadering tot die teks nie. Brett (1992) opper die probleem dat Childs nie die moontlikheid oop laat dat die Hebreeuse geskrifte nie 'n teologiese waarde op hulle eie het nie. Die finale kriterium vir teologiese waarde is die Christelike geloofsbelydenis. Die Ou Testament is daarom teologies irrelevant as dit apart van die Nuwe Testament gesien word. Die feit dat Childs van beide kante af gekritiseer word dat hy beide Testamente nie bevredigend hanteer nie, laat die vraag ontstaan of Childs slaag met sy holistiese benadering.

Smick (1983:146) toon aan dat Childs meer aandag moet gee aan die Nuwe Testament as 'n instrument om die proses van kanoniese vorming te verstaan. Soos reeds genoem, is literêre kritiek weer eens prominent in die analisering van die gedeelte in sy kanoniese vorm (Kittel 1980:6). Volgens Barr (1980:16) is die basiese fout wat Childs maak dat hy sy eie hermeneutiese belangstelling inlees in die werk van die redakteurs en kanoniseerders. Hy vra die vraag of Childs werklik daarin geslaag het om 'n suksesvolle studie van die kanoniese vorm te maak.

Childs gebruik nie tekskritiek om die oorspronklike teks te rekonstrueer nie, maar wel die gestandaardiseerde kanoniese teks, in sy geval dan die Masoretiese teks. Henry (1990:94-95) meen dat die prys wat Childs daarvoor betaal 'n verlies van 'n Goddelik geïnspireerde oorspronklike teks is. Die gevaar bestaan nou dat die betekenis van die teks verskuif word en vasgevang word in die betekenis wat die vroeë kerk aan 'n teks gegee het. As die bedoeling van die oorspronklike skrywer vervang word met kanoniese bedoeling, is daar dan nie 'n verskuiwing na gemeenskapredaksie nie?

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Brett (1991:55) kritiseer Childs se gebruik van die geskiedenis van eksegeese as deel van sy metode. Wat hy vreemd vind, is dat Childs impliseer dat dit 'n bydrae maak om die teks beter te verstaan. Die probleem is dat dit 'n poging tot eksegetiese akkuraatheid in die weegskaal plaas. In beide gevalle is daar konsensus onder geleerdes, met goeie rede, dat daar sekere benaderings is wat net nie legitiem is nie. Dit is dan ook baie duidelik dat die geskiedenis van die pre-kritiese eksegeese selde Childs se resultate beïnvloed. Nog 'n probleem is die wyse waarop die geskiedenis van eksegeese deur Childs aangewend word. Childs is nie altyd konsekwent in die gebruik daarvan nie. Soms laat hy die gebruik van hierdie stap uit, terwyl daar definitiewe uitsprake oor die teksgedeelte deur die kerkvaders gemaak is.

Carroll (1980c:288) het die probleem dat Childs se akkommodering van die geskiedenis van eksegeese aanleiding gee tot 'n leser-georiënteerde interpretasie van die Skrif. Dit is in konflik met die klem wat hy plaas op die finale vorm van die teks.

Die indruk wat gewek word, is dat Childs foute sien as 'n integrale deel van die kanon, daarom sien hy nie die sin daarvan in om die oorspronklike *autographa* te identifiseer nie (Henry 1990:105). Dit laat 'n paar vrae ontstaan, soos byvoorbeeld watter eksegetiese metode gebruik moet word om die onfeilbaarheid van die kanon te ondersoek. Wat moet gedoen word met die skynbare foute in die teks (Schnabel 1990:122)? McEvenue (1981:232) toon ook aan dat dié afdeling van die eksegeese van Childs verwarrend is. In Eksodus toon hy aan dat Calvyn die plaë in verband met die uitverkiesing bring (Childs 1974a:166-167). Hy vra egter nie die vraag of dit wel legitiem is om dit te doen nie. Calvyn word geensins deur Childs gekorrigeer in dié verband nie. Childs is nie in staat om aan te dui wat die invloed daarvan is vir die huidige geslag en die huidige eksegetiese tradisie waarin ons staan nie. Die keuse van 'n teks het 'n invloed op eksegeese. Hierdie feit moet deur Childs in gedagte gehou word. Latynse, Siriese en die Hebreeuse tekste wat deur die kommentatore

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

gebruik is, het 'n invloed op hulle eksegetiese gehad, wat nie buite rekening gelaat moet word nie (Lipinski 1976:379).

Die metode wat Childs volg hanteer die teks as 'n outonome eenheid. Dit is soos 'n kunstenaar wat 'n werk skep wat dan onafhanklik van hom bestaan. Die teks word dan die status gegee van die enigste weg na realiteit. Hierdeur verabsoluteer Childs die kanoniese vorm en konteks van 'n teks in plaas van om ook aandag te gee aan die inspirasie. Die Bybel is nie meer die Woord van God nie en bevat ook nie die woorde van God nie. Dit spreek slegs met die gesag van God wanneer ons dit lees asof dit die Woord van God is (Brueggemann 1989:326).

Die vraag wat gevra moet word, is of Childs nie metodologies arrogant is nie. Kan hy sonder huiwering aanvaar dat sy benadering sonder meer die antwoord is op al die probleme? Henry (1990:105) antwoord die vraag só: "Critical interpretation of post-apostolic canonical process has led to contradictory conclusions no less extensive than has critical interpretation of supposed pre-critical sources and the pre-canonical process". Fowl (1985:176) vra die baie belangrike vraag of Childs kan volhou om 'n metode te volg wat gebou is op 'n paradigma wat hy juis wil negeer.

Whybray (1981:30) het die probleem dat terwyl die benadering van Childs reageer teen die valse objektiwiteit soos deur die histories-kritiese metode voorgestel word, hyself nie so neutraal en wetenskaplik is as wat hy voorgee nie. Die feit dat slegs die finale vorm van die teks gesien word as vertrekpunt van die Ou Testamentiese teologie, is 'n ontkenning van die outonomie van die Ou-Testamentiese wetenskap. Selfs 'n getroue navolger van Childs, Scalise (1987:203), meen dat die benadering van Childs daarby kan baat indien hy meer maak van die bydrae van die histories-kritiese en ander benaderings soos byvoorbeeld die sosiologiese en die psigologiese.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Die feit dat Childs se metode te veel maak van die kreatiewe ingryping van die eksegeet is problematies. Dit maak die gevaar van subjektiwiteit altyd 'n moontlikheid. Daar is reeds melding gemaak dat daar in die benadering van Childs min kontrole ingebou is. Die onus rus dus swaar op die kreatiewe vermoë van die eksegeet in die keuses wat hy moet maak (Voight 1991:567). Volgens Goldingay (1975:48-49) is die benadering van Childs aan die een kant te breed en aan die ander kant te beperkend. Dit is in 'n sekere sin te eng om die kanoniese konteks van 'n teks te beperk tot ander gedeeltes waar dit aangehaal word. Die teks se kanoniese konteks is egter veel breër as dit. Die probleem is met tekste wat nie in die Nuwe Testament aangehaal word nie. Juis om hierdie rede kan Childs nie 'n teologiese refleksie bied op hoofstukke 15 en 17 van sy Eksoduskommentaar nie. Aan die ander kant is die benadering van Childs te breed in die sin dat dit te veel klem plaas op buite-Bybelse interpretasie, sowel as binne die kanon. 'n Gedeelte het dus meer as een betekenis, dit kan verskillende betekenis hê op verskillende tye.

Sheppard (1985:214) meen ook dat die metode van Childs te veel klem plaas op die breë grense waarbinne 'n teks geïnterpreteer moet word. Al die klem word gelê op die betekenis wat die teks het binne die groter kanon. So 'n benadering het net belang by die kontinuïteit en die harmonie wat die teks geniet binne 'n breër opset. Hayes (1985:272) vra die vraag of die metode van Childs werklik die moontlikheid bied om tussen Jesaja 2:4 en Joël 3:9-10 te onderskei. Hoe kan daar geoordeel word oor die waarde van die twee tekste binne die kanon. Childs bied geen riglyne nie.

6.2.22 Samevatting

Die metodologie van Childs is geweldig vaag. Dit maak 'n metodologiese evaluering van die kanoniese benadering moeilik. Die onderskeibare fasette van Childs se metodologie lok egter kritiek uit. Hy is nie baie duidelik oor sekere kernkonsepte van

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

sy metode nie. Die wyse waarop Childs die verhouding Ou en Nuwe Testament hanteer as raamwerk waarbinne sy kanoniese benadering funksioneer skep probleme. Dit wil voorkom asof die Nuwe Testament 'n belangriker rol by Childs speel. Die wyse waarop Childs die geskiedenis van eksegeese as onderdeel van sy benadering hanteer skep probleme. Childs lewer kritiek op die eksegetiese metodes van die kerkvaders, maar maak tog gebruik van die resultate van hulle benaderings. Wanneer Childs aan die histories-kritiese lees van die teks 'n ondergeskikte rol toeken is daar 'n gebrek aan die nodige kontroles in sy metode. Kritiek teen Childs se metodologie het ook onder ander opskrifte aan die orde gekom.

6.2.23 Kritiek op Childs se hantering van 'n Ou-Testamentiese inleiding

Nadat daar baie goeie kommentaar gelewer is op Childs se Eksoduskommentaar is daar uit verskeie oorde na 'n inleiding van Childs uitgesien. As daar in hierdie bespreking gehandel word oor sy inleiding, word spesifiek verwys na die inleiding tot die Ou Testament met die titel *Introduction to the Old Testament as scripture* (1979c). In die eerste gedeelte van hierdie werk neem Childs inleiding as tradisionele teologiese genre onder die loep. Hy lewer kritiek teen standaard inleidings soos dié van Eissfeldt (1964), Fohrer (1972) en andere. Sy kritiek is primêr dat hierdie standaardwerke nie die kanon ernstig genoeg opgeneem het nie. In sy reaksie verabsoluteer Childs egter dan die kanon.

Die kanon word 'n sentrale beginsel waarom hy alles bou. Morgan (1982:386-387) meen dat dit nie gepas is om hierdie werk van Childs 'n inleiding te noem nie. Dit is nie 'n kritiese inleiding in die tegniese sin van die woord nie. Daar word geen poging deur Childs aangewend om die kritiese vrae wat uit die teks ontstaan, aan te spreek nie. Dit sou meer korrek wees om dit te sien as 'n inleiding tot die doen van kanoniese eksegeese. Smend (1980:47) meen dat Childs in sy kritiek teen die

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

standaard inleidings onregverdig is. Hy vra die vraag of hulle bydrae werklik so gering was as wat Childs dit wil hê. 'n Voorstel vir 'n nuwe benadering ten opsigte van 'n inleiding word deur Childs gemaak, naamlik 'n inleiding wat die resultate van kritiese ondersoek binne 'n breër konteks hanteer. Blenkinsopp (1980:24) meen dat Childs die standaard inleidingsgenre komplementeer eerder as om 'n nuwe rigting in te slaan. Die standaard inleidings het ook aandag aan die kanon gegee. Childs voeg slegs 'n nuwe dimensie by, naamlik die kanoniese vorming wat 'n teks ondergaan in die gemeenskap van geloof.

Childs se hantering van gedeeltes van boeke hoort meer tuis by 'n teologie as by 'n inleiding van die Ou Testament. Dit kan eerder geargumenteer word dat hy besig is om 'n nuwe benadering tot die skryf van 'n Ou Testamentiese teologie te beredeneer. Blenkinsopp (1980:24) het sy bedenkinge of dit moontlik is om die histories-kritiese en die kanoniese dimensies van die Ou Testament binne die bestek van 'n inleiding te akkommodeer. In die aanbieding van sy inleiding val Childs in dieselfde slaggate as dié waarvan hy Eissfeldt, Fohrer en ander beskuldig. Wanneer Childs hulle beskuldig dat hulle nie genoeg maak van die kanoniese vorming van die literatuur nie, dan maak hy op sy beurt nie genoeg van die pre-kanoniese vorming van die tradisies nie. As hy ander inleidings kritiseer omdat hulle te veel aandag gee aan die politieke, sosiale en ekonomiese faktore in die vorming van die literatuur, dan gee hy net aandag aan die godsdienstige faktore wat 'n rol gespeel het. Dit veroorsaak dat die inleiding van Childs nie 'n gebalanseerde weergawe van die genre inleiding is nie. Childs se inleiding het te veel van 'n polemiese karakter (Knight 1980:133).

6.2.24 Samevatting

Childs se kritici is dit eens dat sy inleiding nie baie geslaagd is nie. Sy poging om 'n inleiding te skryf is nie werklik binne die raamwerk van die genre inleiding nie. Dit is

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

eerder teologies van aard of 'n inleiding tot die eksegeese.

6.2.25 Kritiek op Childs se hantering van 'n Ou-Testamentiese teologie

As verwys word na die teologie van Brevard Childs is dit in die eerste plek sy werk *Old Testament theology in a canonical context* (1985), wat ter sprake kom. Dit is veral ten opsigte van sy gevestigde uitgangspunte wat Childs weer eens straf verduur van sy kritici. Die kanon kom nie veel tereg in die teologie van Childs nie. Die struktuur van die kanon en die volgorde daarvan funksioneer glad nie in sy teologie nie. Childs misluk dus daarin om by sy uitgangspunte te bly (Rodd 1986:227). 'n Teologie soos dié van Westermann (1978) maak byvoorbeeld veel meer van die kanon wat die struktuur en indeling van sy teologie betref. Dit is die uitgangspunt van Childs om 'n Ou-Testamentiese teologie aan die orde te laat kom binne die grense van die kanon. Brett (1991:71) vra die vraag of dit dan nie meer korrek sou gewees het om die titel van die werk *Theology of the Hebrew scriptures* te maak nie.

In dié werk laat Childs hom eerder lei deur kontemporêre onderwerpe as deur kanoniese belange. 'n Voorbeeld hiervan is die hantering van 'n hoofstuk soos *Male and female as a theological problem*. Heel moontlik moet dit gesien word as 'n reaksie teen die *Biblical Theological Movement* wat volgens Childs nie by die etiese kwessies uitgekom het nie. Alhoewel dit waarskynlik nie Childs se bedoeling is om sistematies te werk nie, merk Morgan (1986:356) op dat Childs met 'n sentrale begrip, naamlik verlossing, in sy teologie werk. Tekste word deur Childs verdeel in dié wat op God se handeling en Israel se respons daarop onderskeidelik fokus.

Geen nuwe ontwikkelinge ten opsigte van sy benadering vind in hierdie werk van Childs plaas nie. Waar sy Eksoduskommentaar wye reaksie uitgelok het, asook sy

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

inleiding, is daar deur resensente maar net terloops kennis geneem van die teologie van Childs (Murphy 1987:139; Jackson 1987:72). Dit wil voorkom asof die teologie van Childs gebou is op sy inleiding. In die meeste gevalle is die resensies dit eens dat Childs nie nuwe grond gebreek het nie.

Die resente werk van Childs, *Biblical theology of the Old and the New Testament* (1992), is eweneens nie met groot entoesiasme ontvang nie. In hierdie omvangryke werk voeg Childs basies sy twee inleidings wat hy geskryf het saam in een bundel. In hierdie werk is daar egter sekere klemverskille ten opsigte van sy vorige werke.

Kritiek wat geopper word teen hierdie werk is dat Childs nie werklik sterk genoeg 'n Bybelse teologie uitwerk nie (Adam 1994:92). 'n Ander probleem wat in hierdie werk na vore kom, is die feit dat die indruk gewek word dat die Nuwe Testament die Ou Testament domineer. In sekere opsigte word die Nuwe-Testamentiese teks die finale vorm van die teks. Die sentrum waarom Childs (1992:91) sy teologie uitwerk is nie die kanon nie: "The unity of the Bible cannot be found in the canon itself, we discover it only in the extra-textual reality of Christ ". In hierdie verband volg Childs weer sy mentor Barth na. Alhoewel dit nie gesê kan word dat Childs 'n christologiese lees van die teks voorstaan nie, skep hierdie siening probleme. Aan die teks van die Nuwe Testament word veel meer gesag gegee as aan byvoorbeeld 'n teks in die Ou Testament wat oor dieselfde tema handel. Soos reeds genoem word die probleem duidelik in Childs se hantering van die begrip versoening. Die Pauliniese begrip rondom versoening domineer Childs se hantering van hierdie begrip (Childs 1992:522). Dit skep weer eens die probleem dat dit die diversiteit van die Skrif in gevaar stel.

Dieselfde probleem word ondervind met stellings van Childs (1992:175) soos die volgende: "The prophets for example, represent a 'deeper' plunge into the reality of

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

God". Die finale vorm van die teks verteenwoordig in dié geval 'n ander vlak van geloof as die historiese ontwikkeling van die teks.

In sy twee teologieë is die sentrale tema die feit dat die Ou Testament getuigenis bied ten opsigte van Jesus Christus. Hy gee egter te min inligting om sy benadering te substansieer. Hy gee ook te min aandag aan hoe die Ou Testament in sy eie reg moet funksioneer.

6.2.26 Samevatting

As die kritiek teen Childs se teologie as maatstaf geneem word, moet die afleiding gemaak word dat hy nie daarin geslaag het om 'n Bybelse teologie te skryf nie. Die kanon funksioneer nie so sterk in sy teologie as wat verwag is nie. In plaas daarvan dat die kanon sy struktuur bepaal, is sy aanpak baie meer sistematies. Die probleem wat genoem is dat die Nuwe Testament die Ou Testament domineer kom ook in sy teologie voor. Ander aspekte waarvoor Childs kritiek verduur word weer in sy teologie herhaal. Childs (1992:453) dui aan dat hy hoofsaaklik Eichrodt en ander volg wat sy teologie betref. In dié opsig kan die vraag gevra word in hoe 'n mate Childs oorspronklik is?

6.2.27 Samevatting van die negatiewe kritiek teen Childs

Childs verduur skerp kritiek vir die wyse waarop hy die sleutelkonsep van sy benadering hanteer. Uit die bespreking van die kritiek teen Childs het dit duidelik geword hoe breed hy die term kanon gebruik. Die betekenismoontlikhede van dié begrip vloei in mekaar en daarom is kritiek ten opsigte van die kanon onder verskeie opskrifte hanteer.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Dit is baie duidelik uit die kritiek teen die kanoniese benadering dat Childs nie daarin slaag om weg te kom van die histories-kritiese metode nie. Dit is inderdaad waar dat die histories-kritiese metode aanvanklik redelik afgeskaal in die benadering van Childs funksioneer. Childs maak egter nog daarvan gebruik op sy eiesoortige wyse soos dit deur die teks bepaal word in 'n vroeë fase van sy eksegeese. Dit lei daartoe dat 'n besondere hoë premie geplaas word op die kreatiewe ingryping van die eksegeet. Die kanoniese benadering is afhanklik van die histories-kritiese metode vir sy kontroles en dit skep allerlei probleme veral wanneer kleiner eenhede in die groter kanoniese verband geïnterpreteer word.

Childs lê te veel klem op die finale vorm van die teks ten koste van die dinamiese voor-tekstuele tradisieproses. Inligting oor hierdie proses is ook vir die kanoniese benadering belangrik. Childs se benadering vertoon leemtes ten opsigte van inligting oor die kanoniese vorming en die identiteit van die redakteurs.

Childs verduur kritiek vir die rol wat hy toeken aan die geloofsgemeenskap. Hy laat die vraag wie die meeste gesag het, die teks of die geloofsgemeenskap, onbeantwoord.

Dit is 'n vraag of Childs korrek is om die harmonisering van tekste so te hanteer dat Psalm 8 en Hebreërs 2 groot ooreenkomste het ten opsigte van hulle betekenismoontlikhede, terwyl hulle unieke kontekstuele betekenismoontlikhede geïgnoreer word.

Alhoewel Childs dit ontken, wil dit tog voorkom asof hy met 'n kanon-in-'n-kanon werk. Deur sommige word hy daarvan beskuldig dat die Torah die sentrum van sy benadering is, ander dui aan dat die Christusgebeure die sentrum van die kanoniese benadering is. Die konsekwensies van laasgenoemde is dat die Ou Testament

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

gedegradeer word en in die Nuwe Testament opgaan. Dit is baie duidelik in die wyse waarop Childs (1992) die begrip versoening hanteer. Paulus se verstaan van versoening domineer sy bespreking van hierdie begrip. Hierdie kritiek teen Childs het onder 'n verskeidenheid van opskrifte aan die orde gekom.

Childs se keuse ten gunste van die Masoretiese teks lewer allerhande probleme op. Daar bestaan werklik min goeie redes waarom Childs aan hierdie teks voorkeur moet gee. Hy volhard dikwels met dié teks al bied die Septuaginta byvoorbeeld 'n beter lesing.

Childs se pogings ten opsigte van 'n Ou-Testamentiese inleiding en teologie is nie positief ontvang nie. Hy word gekritiseer dat hy nie werklik 'n bydrae tot die onderskeie dissiplines gemaak het nie. Childs ontkom nie aan die slaggate waarin vorige pogings beland het nie. Alhoewel hy krities staan teenoor die wyse waarop die dissiplines gehanteer word, bied hy nie betekenisvolle alternatiewe nie.

Die metodologie van Childs is vaag en ongesistematiseerd. Om hierdie rede is dit 'n probleem om sy metodologie te evalueer. Kernfasette van sy metode is nie oortuigend nie. Die wyse waarop Childs die verhouding Ou en Nuwe Testament hanteer asook die geskiedenis van eksegetiese stel sy kritici teleur.

6.3 Positiewe kritiek op Childs se kanoniese benadering

6.3.1 Inleidend

In vele opsigte is die teologie verryk deur die kanoniese benadering. In die volgende gedeelte gaan daar aan hierdie positiewe bydraes aandag gegee word.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

Na aanleiding van die diskussie ten opsigte van die kritiek teen Childs kan die indruk gewek word dat die bydrae wat hy gemaak het tot die teologiese debat gering is. So 'n aanname is 'n ernstige mistasting. Uit die aard van die saak het Childs hom blootgestel aan felle kritiek omdat hy 'n verskuiwing weg van die ortodokse benadering tot die verstaan van 'n teks voorgestel het. As gevolg van die feit dat sy kritiek en reaksie teen die misbruik van die historiese kritiek omvattend is, is dit te verstane dat hy heelwat reaksie uitlok. Tog is die respek wat die benadering van Childs uitlok, ook van sy felste kritici, oorweldigend. Dit is die oorwoë mening van Childs se kritici dat sy bydrae monumentaal is (Cazelles 1980:28; Moberly 1988:104; Smend 1980:45; Zimmerli 1981:244; Reventlow 1987:243; Brett 1992:286; Noble: 1995:370).

Die benadering van Childs het nie net 'n groot invloed op sy studente gehad nie, maar ook op talle gevestigde Ou-Testamentici. Die beste voorbeelde hiervan is seker Hasel en Rendtorff. In sy resensie van *Biblical theology in crisis* is Hasel (1972a:182-183) ietwat skepties oor die werk van Childs. Uit die werke van Hasel (1982:61-93; 1985b:31-53) wat volg, is dit egter duidelik dat hy 'n groot ondersteuner van die werk van Childs geword het.

In 'n sekere sin was *Biblical theology in crisis* (1970a) 'n waterskeiding ten opsigte van die teologiese wetenskap. Daarmee het Childs 'n paradigmaverskuiwing voorgestel wat heelwat belangstelling uitgelok het (Ward 1977:371). Childs het 'n debat geaktiveer waarvan die laaste woord nog nie gespreek is nie. Uit die aard van die saak sal daar as gevolg van die bydrae van Childs net nie meer dieselfde oor die begrip kanon gedink kan word nie. Enige diskussie oor die kanon en Ou Testamentiese teologie sal onvolledig wees as Childs nie deel van die debat is nie.

Vervolgens word daar gekyk na die positiewe kritiek ten opsigte van die kanoniese

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

benadering. Kritiek is gewoonlik onderhewig aan sekere voorveronderstellings. Kritici staan in 'n sekere tradisie wat Skrifbeskouing en benadering betref. Die negatiewe kritiek wat reeds bespreek is, asook die positiewe kritiek moet in dié lig beskou word. Die feit dat in hierdie studie die negatiewe kritiek meer ruimte beslaan as die positiewe kritiek, beteken nie dat Childs se benadering oorwegend onaanvaarbaar is nie. Dit is 'n feit dat daar 'n kompeterende gees heers in die wetenskap, en dat baie meer moeite met kritiek teen 'n standpunt gedoen word, as met die winspunte van 'n benadering. Gemeet aan enige standarde is die bydrae van Childs monumentaal.

6.3.2 Positiewe kritiek op Childs se hantering van die historiese kritiek

Die opskrif van hierdie onderafdeling lees vreemd veral omdat dit bespreek word onder die positiewe bydrae van Childs. Dit moet egter gesê word dat Childs se hantering van die histories-kritiese metode ook positiewe kritiek uitlok¹⁴. Die bydrae wat Childs gemaak het deur aan te toon dat die histories-kritiese metode nie die alfa en die omega is nie, was baanbrekerswerk in 'n tyd toe die legitimiteit van hierdie benadering in die algemeen nie bevraagteken is nie. Childs se gebruikmaking van die histories-kritiese metode in sy eie benadering het nuwe moontlikhede geskep vir die gebruik van hierdie metode. Childs hanteer die historiese kritiek nie as 'n doel op sigself nie, maar dit speel 'n ondersteunende rol deurdat dit fokus op die finale vorm van die teks.

Childs gebruik nie die historiese kritiek op dieselfde wyse as die ortodokse eksponente van die metode nie. Childs het 'n eiesoortige gebruik van dié metode.

---

¹⁴ In dié verband kan na Gammie (1975:561), Kittel (1980:6), Priest (1980:268) en Sanders (1980:180) gekyk word.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

Hy herstel die oorspronklike doel van dié metode deur dit so te gebruik dat dit fokus op die finale vorm van die teks. Die historiese kritiek word deur Childs in 'n ondersteunende rol gebruik om tot 'n beter kanoniese lees van die teks te kom. Op hierdie wyse toon Childs die moontlikheid aan om die teks op 'n pluralistiese wyse te benader. Dit moet gesien word as 'n winspunt en word later weer bespreek.

Birch (1980:114) is van mening dat daar min eksegete is wat die historiese kritiek met soveel welslae kan hanteer as Childs. Dit is onwaar dat Childs nie van die histories-kritiese metode gebruik maak nie. Smith (1986:407) som dit korrek op as hy die volgende sê: "As in the case of the Old Testament introduction, it is entirely clear that by application of a canonical approach Childs does not intend to reject the historical-critical method but to give it a free reign. Childs questions not its legitimacy or results but its status and role".

6.3.3 Samevatting

Childs word deur sommige beskou as een van die beste eksponente van die histories-kritiese metode. Sy gebruikmaking van hierdie metode en die rol wat hy daaraan toeken verleen 'n nuwe dimensie daaraan. Childs gebruik die metode op 'n unieke wyse en korrigeer daarmee die misbruik daarvan.

6.3.4 Childs maak die teologie relevant vir die kerk

Childs verdien erkenning daarvoor dat hy die hermeneutiek weer herinner het aan sy oorspronklike taak. Die taak van die eksegete is om die gelowige in staat te stel om na die Bybel as kanoniese geskrif van die kerk te kan luister (Childs 1964:443). Die plek wat die kerk en die gemeenskap van gelowiges in die benadering van Childs inneem, is prysenswaardig. So dui Tyler (1979:253) aan dat die totale

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

kanoniese konteks waarmee Childs werk veral vir die kerk 'n groot winspunt is. Sy waarneming dat eksegeese nie 'n objektiewe, deskriptiewe saak is nie, maar dat dit binne 'n geloofsraamwerk plaasvind, moet beaam word (Prinsloo 1987:36). Kerklike tradisie, geloof, inspirasie en die Heilige Gees is faktore wat Childs weer aan die orde bring om 'n belangrike rol te laat speel in die eksegeese. Die volgende uitlating van Childs (1992:87) is een waarmee die kerk homself kan identifiseer: "The Christian doctrine of the role of the Holy Spirit is not a hermeneutical principle, but that divine reality itself who makes understanding of God possible".

Childs gaan van 'n inspirasiebegrip uit wat getipeer kan word as binne die kragveld van die Heilige Gees. Hierdie idee staan volgens Voight (1991:570) in noue verband met Childs se siening van die Skrif as normatiewe objektivering van die kanoniese Christelike werklikheid wat juis teenoor subjektiwiteit staan en wat by implikasie op die teopneustie-gedagte neerkom.

Kanoniese teologie bevestig die primêre gesag van die kanoniese teks. Die Skrif word bevestig as enigste legitieme konteks vir teologiese refleksie (Childs 1970a:104). Vir lank was daar die beskouing dat die teologiese dimensie van die eksegeese sekondêr is. Die feit is geïgnoreer dat die Bybel vir die gemeenskap van gelowiges 'n heilige Skrif is, 'n medium van God se openbaring. Die stelling van Childs (1970a:102) dat die doel van die eksegeese is om die Woord van God te hoor, kan net onderstreep word. In die hele argumentasie rondom hierdie punt leun Childs swaar op die benadering van Barth.

Die benadering van Childs is 'n stap weg van die starre wetenskapsbeoefening van die positivisme. Dit was juis die positivisme wat daartoe aanleiding gegee het dat die kerk en die teologie al hoe verder verwyderd van mekaar geraak het. Childs het nie net die moed gehad om te wys op die ernstige misbruike van die histories-kritiese

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

metode nie, maar hy het ook 'n alternatiewe gestel (Blenkinsopp 1977:14). In sy kritiek op die histories-kritiese metode het Childs 'n bydrae gelewer om sekere tekortkominge van die metode aan die kaak te stel. Hy dui egter ook op sekere wispunte van die benadering. Sy alternatiewe bied die moontlikheid dat die lees van die teks meer teologies van aard kan wees. Die kanon is vir Childs 'n teologiese konsep. Sy benadering werk die verhouding tussen verlossingsgeskiedenis en die Bybelse teks in die hand. 'n Bybelse betekenis is die doelwit van die benadering eerder as die beskrywing van historiese gebeure (Henry 1990:107).

Die kanoniese benadering bevry die Skrif uit sy gevangenskap van historiese rekonstruksie en spekulasie oor die voorgeskiedenis van die teks (Oeming 1985:115). Die Skrif word weer die vertrekpunt van die eksegeese. Vir Childs is daar geen objektiewe vertrekpunt buite die Bybel nie. Die kloof wat ontstaan het as gevolg van die historiese kritiek tussen die lidmaat of prediker en die teoloog word deur die benadering van Childs oorbrug. Dit is juis in hierdie verband dat Markus Barth (1971:354) die volgende opmerk: "In some sense every serious Bible reader is converted into a theologian". In dié verband moet Childs die erkenning kry dat hy weer die eksegetiese wetenskap se aandag gevestig het op sy oorspronklike doel. Die Skrif funksioneer nie geïsoleerd van die geloofsgemeenskap nie. Dit is juis nie 'n onafhanklike boek van waarheid los van die kerk nie. Die rol wat die geloofsgemeenskap deurgaans in die benadering van Childs speel, maak dit relevant vir die kerk. Die kerk is deurgaans in die werke van Childs sy teikengehoor. Dit word veral beklemtoon in die mees resente werk van Childs (1992).

Hierdie werk van Childs lewer 'n groot bydrae om die unieke karakter van die Skrif aan te dui, asook die verhouding tussen Ou en Nuwe Testament. Hy beskou die Nuwe Testament nie as 'n finale hoofstuk of die klimaks van 'n verhaal wat in die Ou Testament begin het nie. Die Ou Testament moet nie net gesien word as 'n *sui*

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

---

generis soewereine gedeelte, of 'n gedeelte wat maar net historiese of literêre waarde het nie. Die korrekte lees van die Ou Testament moet ook reflekteer binne kanoniese verband op Jesus Christus. Childs se siening van Bybelse teologie is dat albei Testamente interafhanklik moet reflekteer op Jesus Christus. Al twee dien dus as 'n getuie van dieselfde God, alhoewel op verskillende wyses. Die taak van die kerk is om die Ou Testament te hoor in die lig van die Nuwe Testament en andersom. In hierdie verband lewer Childs se benadering 'n geweldige diens wat die interdissiplinêre verhouding tussen die twee Testamente betref. Uit 'n Christelike hoek gesien beteken kanon die Ou sowel as die Nuwe Testament. Vir Childs verwys die term kanonies na die Christelike Bybel, bestaande uit altwee Testamente.

Die Bybel is dus die boek van die kerk volgens Childs. Die konteks waarbinne die Bybel funksioneer is dié van die geloofsgemeenskap vir wie dit normatiewe waarde het. Die verstaanshorison van die gelowige word volledig deur Childs verreken. Dit gaan dus om 'n spesifieke konteks waarbinne die Bybel funksioneer, 'n geloofskonteks.

6.3.5 Samevatting

Die huidige tydsfeer is een wat 'n nadenke oor die mees basiese vrae noodsaak. Childs vra basiese vrae oor die rol wat die Bybel in die kerk moet speel. Childs stimuleer nie net nadenke oor hierdie vrae nie, maar hy kom ook met inisiatiewe en oplossings wat 'n impetus vir die teologiese wetenskap is. Die werke van Childs lewer 'n groot bydrae tot die debat oor die verhouding tussen die gelowige en die bestudering van die Bybel.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

6.3.6 Childs se holistiese aanpak

Childs se kanoniese benadering het die winspunte van 'n holistiese benadering onderstreep. Die teologiese wetenskap het hom te lank daarmee besig gehou om die Ou en die Nuwe Testament as twee outonome dissiplines te bestudeer. Vir te lank is die feit geïgnoreer dat die Christelike kanon beide Testamente bevat en dat daar ook gemeenskaplikhede is. Soos wat daar sprake is van diskontinuiteit is daar ook sprake van kontinuïteit. Vir te lank het die teologiese wetenskap nie sinvol probeer om juis die dilemma van die kerk in dié verband aan te spreek nie. Childs het in bogenoemde verband 'n groot rol gespeel.

Die kanon word deur Childs gebruik as 'n kontrole om die skopus van literatuur wat ondersoek word, te definieer. Die skopus van ondersoek van die kanoniese benadering is baie breër as dié van die tradisionele metodes. Die eenheid van die Skrif word daarmee bevestig en eksegetiese word gedoen binne die konteks van die hele kanon. Om hierdie rede sien Rendtdorff (1988:302) die holistiese klem wat uit die kanoniese benadering na vore kom as 'n winspunt. Dit is een van die belangrikste fasette van die kanoniese benadering dat dit met groter eenhede en dan selfs met die kanon as geheel werk. Vir 'n lang tyd het net die kleiner onderdele van 'n teks aandag geniet. Die gevolg was dat die bestudering van 'n teks binne sy groter eenhede agterweë gelaat is.

In 'n ander verband het die kanoniese benadering van Childs ook 'n bydrae gelewer, sonder dat dit sy bedoeling was. Die wyse waarop Childs van verskillende eksegetiese metodes gebruik maak, het die weg aangedui vir 'n holistiese benaderingswyse. Childs wys deur sy benadering dat daar met vrug van verskeie metodes gebruik gemaak kan word. Die kanoniese benadering fokus op 'n konteks en perspektief vir interpretasie, waar alle bestaande metodes en benaderings met

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

vrug gebruik kan word. Indien Childs hom in 'n eksegetiese doodloopstraat bevind, maak hy byvoorbeeld met vrug van die histories-kritiese metode gebruik. Dit is egter nie net hierdie metode waarvan Childs gebruik maak nie, maar ook van kontemporêre literêre kritiek en narratiewe teologie. Dit maak die weg oop vir 'n pluralistiese lees van die teks. Childs sal egter die laaste wees om juis so 'n benadering te ondersteun.

6.3.7 Samevatting

Childs se benadering is 'n poging om die Christelike kanon bestaande uit die twee verskillende Testamente as eenheid aan te spreek. Dit is positief, gesien in die lig van die groot klem wat gelê is op die diskontinuiteit tussen die twee Testamente. Daar is sprake van 'n intertekstualiteit tussen die Testamente, Childs se kanoniese benadering gee hieraan aandag. Childs se benadering dui verder die weg aan vir 'n pluralistiese lees van die teks. Hy maak van 'n verskeidenheid metodes gebruik en demonstreer daardeur hoe daar holisties na 'n teks gekyk kan word.

6.3.8 Die kanoniese benadering lewer 'n ekumeniese bydrae

Die pogings van Childs om ook die ekumeniese kloof wat daar tussen Joodse en Christelike gelowe bestaan, te oorbrug, is 'n winspunt. In die debat tussen Joodse en Christen-teoloë, het die bydrae van Childs 'n vertrekpunt geword (Neusner 1976:91). Harrelson (1981:99) swaai Childs die lof toe dat sy werk die basiese betekenis van die Hebreeuse geskrifte nie net deurgee aan die Christelike gemeenskappe nie, maar ook aan die Joodse gemeenskappe.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

6.3.9 Die kanoniese benadering wys op die belangrikheid van die finale vorm van die teks

Die kanoniese benadering het die legitimiteit en gesag van die kanoniese teks weer aan die orde gestel. Dit is 'n belangrike bydrae, veral omdat daar die populêre siening was dat die enigste en eintlike betekenis van 'n teks die sogenaamde 'oorspronklike' betekenis was. Die klem op die finale vorm van die teks bring dus 'n nuwe betekenisdimensie na vore. Vir te lank is daar geredeneer dat die vroegste historiese en literêre vlakke van 'n teks die mees teologies gesaghebbende fases van 'n teks is.

Vir die klem op die finale vorm van die teks is Childs uit talle oorde lof toegeswaai (Peacock 1975:360-361)¹⁵. Rendtdorff (1983:7) meen ook dat die verskil tussen Childs en ander teoloë ten opsigte van die finale vorm van die teks nie geleë is in die eksegetiese sfeer nie, maar dat dit eerder 'n dogmatiese kwessie is. Die legitimiteit van die gebruik van die finale vorm van die teks word wyd erken (Morgan 1980:83-94). Hierin het die werk van Childs 'n belangrike rol gespeel. Die doel van die kanoniese benadering is dan juis om hierdie betekenisvlak te ontgin. 'n Teks het dus meer as een betekenisvlak. Dit maak 'n multi-dimensionele lees van die teks moontlik. Dit is dan ook die siening van Kelley (1975:507) dat die benadering van Childs 'n ryker, meer gebalanseerde perspektief op die teks gee. Ook vir die prediker het die klem wat Childs op die finale vorm van die teks lê allerhande moontlikhede. Janzen (1980:412) merk die volgende op: "This self-referential character, achieved as it is through many phases of re-actualization, gives the final form of the text a peculiar quality of hermeneutical availability to the modern reader".

---

¹⁵ In dié verband kan daar ook gekyk word na Landes (1971:286) en Carroll (1980c:288) wat in ander opsigte redelik krities teenoor Childs is.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

McComiskey (1980:88) is oortuig daarvan dat die klem wat Childs op die finale vorm van die teks plaas, nie veroorsaak dat die teks sy historiese dimensie verloor nie. Inteendeel sê hy "[it] is aiming at the historical-critical process to which the finalized form of the canon witnesses".

Volgens Schnabel (1990:116) moet Childs se klem op die finale vorm van die teks as 'n belangrike korrektief gesien word op die gerekonstrueerde atomistiese eksegeese. Die benadering van Childs het, nadat dit vir 'n lang tyd deur die teologie agterweë gelaat is, die klem geplaas op die eenheid van die Skrif bestaande uit die Ou Testament en die Nuwe Testament. Childs se poging om v.æer eenheid in die diversiteit te skep, moet verwelkom word. Die belangstelling in die kanon sou met die bydraes van Childs 'n ongekende hoogtepunt bereik.

6.3.10 Samevatting van die positiewe reaksie op die benadering van Childs

Die positiewe bydrae wat deur Childs gemaak is, oorskadu by verre die negatiewe reaksie op sy benadering, nieteenstaande die feit dat daar in die studie veel meer aandag gegee is aan die negatiewe kritiek teen die benadering van Childs. In hierdie opsig volg nou 'n paar opmerkings.

Dat die Bybel die boek van die kerk is, is 'n belangrike aksent wat deur Childs geplaas word. Die geloofsraamwerk van die leser word deur Childs verreken. Childs plaas die fokus op die dinamiese interaksie wat daar plaasvind tussen die teks en die leser. Die uitdaging aan die teologie om met die moderne mens in gesprek te tree word deur Childs aanvaar. Childs lewer in dié verband 'n belangrike bydrae tot Skrifgesag en Skrifinterpretasie. Childs beklemtoon weer eens die noodsaaklikheid dat interpretasie net kan plaasvind vanuit 'n sekere tradisie. Die kerk ervaar die

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

kanon as sy tradisie, om hierdie rede is die kanon as hermeneutiese sleutel vir die kerk belangrik.

Die fokus wat hy op die kanon geplaas het, was 'n geweldige stimulasie vir navorsing in dié verband. Die aandag wat hy gevestig het op die teologiese waarde van die kanon was 'n vars bries in die Ou Testamentiese teologie. Verskeie fasette van die kanoniese benadering het aanleiding gegee tot nuwe bydraes. Childs (1992) se mees resente werk staan ook in die teken hiervan. Vir die eerste keer word 'n teologie van die Ou en die Nuwe Testament in een band uitgegee. Vir die eerste keer is daar 'n omvattende werk wat ook die bydraes van die sistematiese teologie, die kerkgeskiedenis en die Nuwe-Testamentiese hermeneutiek interdisiplinêr ter sprake bring. Die feit dat Childs hierdie werk laat verskyn, spreek van sy belesenheid¹⁶. Geen teoloog voor Childs kon dit hom nadoen met dieselfde finesse en gesaghebbendheid nie.

Die verabsoluttering van die oorspronklike historiese konteks word deur hom aan die kaak gestel. Die alternatief wat Childs bied maak die gaping tussen kateder en kansel kleiner. Die wyse waarop die histories-kritiese metode deur Childs hanteer word moet nie net negatief gesien word nie. Dit bied die moontlikheid vir 'n vars hantering van hierdie metode. Childs volg die raamwerk en metodes van die tradisiekritiek, alhoewel met 'n klemverskil. Die verbande wat daar bestaan tussen 'n tradisie en een spesifieke konteks word gerelativeer sodat die materiaal na 'n volgende leserskring oorgedra kan word. Vormkritiek word deur hom gebruik om op die noue verband tussen teks en gemeenskap te wys. Redaksiekritiek word ook in

---

¹⁶ In 'n artikel het Deist (1981:10) die volgende opmerking gemaak: "n Ou Testamentikus wat nie ook grondige kennis het van kerkgeskiedenis en dogmageskiedenis en sistematiese teologie en die tyd waarin hy leef nie, kan kwalik 'n gemotiveerde en verdedigbare interpretasie van die Ou Testament staanmaak". Childs maak 'n bydrae om hierdie behoefte te vervul.

Hoofstuk 6 Reaksie op die kanoniese benadering van B.S. Childs

'n gewysigde vorm deur hom gebruik. Hiermee open Childs die moontlikheid vir 'n pluralistiese lees van 'n teks.